

Elina Holttinen

PÄIKKY-TIETOJÄRJESTELMÄN VAIKUTUS PÄIVÄ-
KODIN JOHTAMISEEN

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
INFORMAATIOTEKNOLOGIAN TIEDEKUNTA
2017

TIIVISTELMÄ

Holttinen, Elina

Päikky-tietojärjestelmän vaikutus päiväkodin johtamiseen

Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 2017, 69 s.

Tietojärjestelmätiede, pro gradu -tutkielma

Ohjaaja: Clements, Kati

Kunnallinen varhaiskasvatus on tärkeä osa suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa. Siihen ovat vuosien varrella vaikuttaneet erilaiset yhteiskunnalliset muutokset. Suomalainen varhaiskasvatuskulttuuri on kokenut tietynlaisen muutoksen Päikyn kaltaisten tietojärjestelmien myötä, koska ne tarjoavat uudenlaisia ratkaisuja reaaliaikaiseen läsnäoloseurantaan ja viestintään. Nämä tietojärjestelmät ovat varhaiskasvatuskontekstissa melko uusia eikä niitä ole siten paljoa tutkittu. Ymmärrettävästi tietojärjestelmät ovat keränneet myös muutosvastarintaa ja niiden tarpeellisuutta on kyseenalaistettu alalla, jossa päiväkodin työntekijöiden, lapsien ja huoltajien välinen tiivis vuorovaikutus on keskiössä. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, minkälaisia muutoksia Päikky on saanut aikaan päiväkodin johtamisessa.

Työn teoreettinen viitekehys koostuu Yrjö Engeströmin toimintajärjestelmän mallista, jonka avulla määritellään päiväkodin johtamiskontekstia ja tutkitaan Päikyn vaikutusta siihen. Päiväkodin johtamiskontekstin ymmärtäminen on tietojärjestelmän vaikutusten arvioimisen kannalta tärkeää. Tutkimusaineisto kerättiin temahaastattelun avulla, millä mahdollistettiin haastateltavien omien kokemusten tuleminen ilmi. Tutkimuksen otanta koostui seitsemästä kunnallisella sektorilla toimivasta päiväkodin johtajasta.

Tutkimustulokset osoittivat, että Päikky on aiheuttanut muutoksia erityisesti päiväkotien turvallisuusjohtamisen ja viestintäkulttuurin näkökulmasta. Päikyn yksi merkittävimmistä muutoksista oli hoitoaikaperusteisen laskutuksen mahdollistuminen, mikä on tuonut perheille uuden vaihtoehdon varhaiskasvatusmaksuihin. Päikky koettiin toimivaksi arjen työvälineeksi, mutta toisaalta tutkimustulosten mukaan Päikyn käytön myötä havaittiin haasteita tasapuolisen asiakaspalvelun tarjoamisessa. Tätä voidaan pitää uutena tutkimustuloksena, sillä tavallisesti tietojärjestelmiltä ei odoteta tasapuolisuuden tarjoamista.

Asiasanat: tietojärjestelmä, käyttöönotto, varhaiskasvatus, päiväkotitoiminta, johtaminen, toiminnan teoria

ABSTRACT

Holttinen, Elina

The impact of information system called Päikky for management of kindergarten

Jyväskylä: University of Jyväskylä, 2017, 69 p.

Information Systems, Master's Thesis

Supervisor: Clements, Kati

Municipal early childhood education is an important part of the Finnish welfare society. It is influenced by different social changes over the years. Finnish early childhood education culture has experienced a certain kind of change because of Päikky and similar information systems because they offer new solutions for real-time attendance control and communication. These information systems are quite new in context of early childhood education and that is the reason why they are not much examined. Understandably, information systems have also met resistance to change and their necessity has been questioned in the field where intensive interaction between employees of kindergarten, children and custodians is at the centre. The purpose of this master's thesis was to study what kind of changes Päikky has had to the management of kindergarten.

Theoretical framework of this study consists of the activity system theory by Yrjö Engeström which is used to define the context of management of kindergarten and to examine the impact of Päikky to it. Understanding of the context of management of kindergarten is important to be able to evaluate the impacts of information systems. The data was collected by theme interviews which allowed interviewees' own experiences to appear. The sampling of this study consists of seven managers of municipal kindergartens.

Results revealed that Päikky has caused changes especially from kindergarten's security management and communications culture perspective. One of the most significant change of Päikky was that billing based on actual period of care was enabled which has brought a new option for payment of early childhood education. Päikky was found as a workable tool for routine work but on the other hand, according to results, even-handed customer service was sometimes seen challenging with the use of Päikky. This can be considered as a new research result because even-handedness is not generally expected from information systems.

Keywords: information system, implementation, early childhood education, day-care centre, management, activity theory

KUVIOT

KUVIO 1 Ote hallinnon käyttöliittymästä resursoinnin näkökulmasta.....	12
KUVIO 2 Päikky mobiilin kirjautuminen	13
KUVIO 3 Kirjautuminen vanhempien käyttöliittymään	14
KUVIO 4 Engeströmin toimintajärjestelmän malli	22
KUVIO 5 Engeströmin toimintajärjestelmän malli tutkimuskontekstissa.....	24
KUVIO 6 Päiväkodin johtaja Engeströmin toimintajärjestelmän mallissa.....	33
KUVIO 7 Tutkimustulokset yhdistettynä toimintajärjestelmän malliin	51
KUVIO 8 Päikyn tuomat muutokset päiväkodin johtamisen kontekstiin	52

TAULUKOT

TAULUKKO 1 Otannan taustatiedot	30
TAULUKKO 2 Tutkimustulosten yhteenveto	53

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ.....	2
ABSTRACT	3
KUVIOT	4
TAULUKOT	4
SISÄLLYS.....	5
1 JOHDANTO	7
1.1 Aikaisemmin tehty tutkimus	8
1.2 Tutkimuksen toteutus ja rakenne.....	8
2 TIETOJÄRJESTELMÄT VARHAISKASVATUKSESSA	10
2.1 Päikky-tietojärjestelmä.....	11
2.1.1 Hallinnon käyttöliittymä.....	11
2.1.2 Varhaiskasvatuksen työntekijöiden käyttöliittymä	12
2.1.3 Vanhempien käyttöliittymä	13
2.2 Tietojärjestelmän käyttöönotto	14
3 JOHTAMINEN VARHAISKASVATUKSEN KONTEKSTISSA	17
3.1 Päivähoidon johtaminen Suomessa.....	17
3.2 Päivähoidon johtamisen suuntaviivat.....	18
3.3 Päivähoidon johtamisen teorioita.....	19
4 TOIMINNAN TEORIA	21
4.1 Toimintajärjestelmän malli.....	21
4.2 Toimintajärjestelmän malli tutkimuskontekstissa	23
4.2.1 Työkalut ja merkit.....	24
4.2.2 Tekijä.....	24
4.2.3 Kohde.....	25
4.2.4 Säännöt	25
4.2.5 Yhteisö	25
4.2.6 Työnjako	25
4.2.7 Seuraus.....	26
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	27
5.1 Kvalitatiivinen tutkimus	27
5.2 Tiedonkeruumenetelmä	28
5.3 Tiedonkeräys ja otanta.....	29
5.4 Aineiston analysointi.....	31
5.5 Luotettavuuden arviointi	31

6	TUTKIMUKSEN TULOKSET	33
6.1	Päikyn käyttö päiväkodin johtajan näkökulmasta.....	34
6.2	Päikyn vaikutus työnjakoon	40
6.3	Päikyn vaikutus päiväkodin johtajan ja sidosryhmien väliseen toimintaan.....	41
6.4	Päikyn vaikutus sääntöihin.....	44
6.5	Päikyn avulla kohti sujuvammin toimivaa päiväkotia?.....	45
6.6	Päikyn kehittämiskohteet.....	48
7	POHDINTA.....	50
7.1	Tutkimustulosten yhteenveto	50
7.2	Hoitoaikaperusteisen laskutuksen mahdollistuminen.....	54
7.3	Huoltajien sitoutumisen merkitys.....	55
7.4	Miksi kaikki prosessit eivät voi sähköistyä?.....	56
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	58
8.1	Päikyn rooli varhaiskasvatuksessa.....	58
8.2	Tutkimuksen arviointi.....	59
8.3	Jatkotutkimusaiheita.....	61
	LÄHTEET	62
	LIITE 1 TEEMAHAASTATTELUN RUNKO	65
	LIITE 2 TUTKIMUSLUPA-ANOMUS.....	67
	LIITE 3 SUOSTUMUSLOMAKE.....	68
	LIITE 4 PÄIKYN KEHITYSKOhteet.....	69

1 JOHDANTO

Suomalaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa kunnallisella varhaiskasvatuksella on tärkeä merkitys. Alilan ja muiden (2014, 8) mukaan kunnallisen päivähoiton (nykyisin varhaiskasvatus) syntymiseen ja kehittymiseen ovat vaikuttaneet erilaiset yhteiskunnalliset muutokset. Näistä muutoksista erityisesti teollistumisesta aiheutunut muuttovirta kaupunkeihin ja naisten työllistyminen kodin ulkopuolella loivat tarpeen lasten päivähoitopaikoille. Nykyisen suomalaisen varhaiskasvatusjärjestelmän katsotaan saaneen alkunsa vuonna 1973, jolloin astui voimaan laki lasten päivähoidosta. Tänä päivänä kyseinen laki tunnetaan nimellä varhaiskasvatustilaki (36/1973).

Suomessa kunnallinen varhaiskasvatus sisältää päiväkotij- ja perhepäiväkotitoiminnan. Kunnallisten varhaiskasvatustilavien lisäksi yksityiset henkilöt, yhteisöt, säätiöt ja yritykset voivat tarjota varhaiskasvatustilavien. Lasten päivähoitoa määritellään nykyään tarkemmin varhaiskasvatukseksi, mutta kyseisiä termejä käytetään edelleen rinnakkain. Tässä tutkielmassa päivähoitoa tullaan käsittelemään pääasiassa varhaiskasvatustilavien hyödyntäen, mutta myös päivähoiton käsite toistuu niin lähdekirjallisuudessa kuin tutkimushaastatteluissakin. (Varhaiskasvatustilaki.)

Klemolan, Uusi-IIIikaisen ja Askolan (2014, 10) mukaan sosiaali- ja terveysalalla toimivien johtajien yksi suurimmista haasteista on lisääntyvän kysynnän ja käytettävissä olevan budjetin välillä tasapainoilu. Kunnallisen varhaiskasvatustilavien näkökulmasta oman haasteensa tuo johtamisen monimuotoisuus, joka muodostuu monien eri osatekijöiden summasta. Päiväkodin johtamisen yksi päätehtävistä on taata resurssit laadukkaalle varhaiskasvatustilavien, mutta samalla toimia mahdollisimman kustannustehokkaasti. Kustannustehokas toiminta vaatii erityyppisen tiedon keräämistä ja ennen kaikkea kykyä hyödyntää tätä kerättyä tietoa. (Klemola ym., 2014.)

Suomalaisessa varhaiskasvatustilavien tietojärjestelmien sähköistyminen on melko uusi asia. Tiedon sähköistyminen mahdollistaa varhaiskasvatustilavien useita eri asioita niin johdon, työntekijöiden kuin eri sidosryhmienkin näkökulmasta. Tiedon sähköistymisellä mahdollistetaan tietojen reaaliaikainen seuranta esimerkiksi lasten hoitotiedoista sekä työntekijöiden työajanseurannasta.

Yksi edellä mainittujen toimintojen mahdollistaja on tämän tietojärjestelmätieteen pro gradu -tutkielman tutkimuskohteena oleva varhaiskasvatukseen suunniteltu Päikky-tietojärjestelmä, joka mahdollistaa kodin, päivähoidon ja hallinnon tarpeiden huomioinnit omilla käyttöliittymillään. Tietojärjestelmää käsitellään laajemmin alaluvussa 2.1.

1.1 Aikaisemmin tehty tutkimus

Tietojärjestelmien käyttöönottoprojekteja ja niiden arvioimisia on tutkittu aikojen saatossa paljon. Teknologian hyväksymiseen ja käyttöön on kehitetty erilaisia malleja ja teorioita, joita käsitellään tarkemmin alaluvussa 2.2. Tässä pro gradu -tutkielmassa aikaisempiin järjestelmäprojekteihin liittyviä tutkimustuloksia ei koettu tarpeelliseksi todentaa erikseen varhaiskasvatuksen kontekstissa, vaan aiempia tutkimuksia sovellettiin tietyin reunaehdoin tämän työn kirjallisuuskatsauksessa ja tutkimustulosten arvioinnissa.

Päikky on melko uusi, vuonna 2014 lanseerattu, tietojärjestelmä eikä sitä ole siten ehditty paljoa tutkia. Varhaiskasvatuksessa käytössä olevia tietojärjestelmiä on tutkittu pro gradu -tutkielmissa jonkin verran, erityisesti kasvatustieteen alalla. Väkiparta (2015) on tehnyt pro gradu -tutkielman aiheesta ”Tapaustutkimus Päikky – tietojärjestelmästä – varhaiskasvatuksen perustehtävä ja talousjohtaminen”. Tutkimus käsitteli tietojärjestelmän käyttäjäkokemuksia sekä kartoitti Päikyn etuja ja haasteita varhaiskasvatuksen perustehtävän ja talousjohtamisen näkökulmasta. Tämän lisäksi Lehtimäki (2014) käsitteli omassa pro gradussaan lastenhoitajien ja lastentarhanopettajien näkemyksiä työn sähköistymisestä varhaiskasvatuksessa ja sähköisistä palveluista aiheutuvaa muutosta varhaiskasvatustyössä.

1.2 Tutkimuksen toteutus ja rakenne

Varhaiskasvatuksen tietojärjestelmät ovat melko uusia eikä aihetta ole siten paljoa tutkittu etenkin tietojärjestelmätieteen näkökulmasta. Tämän pro gradu -tutkielman tarkoitus on selvittää Päikky-tietojärjestelmän roolia päiväkodin johtamisen kannalta ja konkretisoida minkälaisia muutoksia tietojärjestelmä on tuonut päiväkodin johtamistyöhön verrattuna aikaan ennen kyseistä tietojärjestelmää. Yhtenä päätavoitteena on lisäksi selvittää miten johtajat pystyvät hyödyntämään Päikkyä omassa johtamistyössään sekä minkälaiset asiat aiheuttavat haasteita järjestelmän käytölle ja tietojärjestelmän tuomien mahdollisuuksien hyödyntämiselle. Tutkimusongelman ratkaisemiseksi on määritetty seuraava tutkimuskysymys:

- ”Millä tavoilla Päikky-tietojärjestelmä on muuttanut päiväkodin johtamista?”

Tutkimuksen tutkimusmenetelmänä käytettiin kirjallisuuskatsausta ja teema-haastattelua. Kirjallisuuskatsauksella kartoitettiin päiväkodin johtamisen luonnetta, sillä tutkimusongelman ratkaisemisen ja tutkimustulosten analysoinnin kannalta tutkimuskontekstin ymmärtäminen on ensiarvoisen tärkeää. Päiväkotikulttuurin ja -organisaation erilaisten tekijöiden vaikutusta päiväkodin johtamistyöhön käsitellään tarkemmin Yrjö Engeströmin toimintajärjestelmän mallin avulla luvussa neljä. Tämä tutkimuksen tutkimuskohteena olivat päiväkodin johtajat, mutta järjestelmän roolin ja vaikutusten ymmärtämiseksi koko päiväkotikontekstin hahmottaminen on oleellista. Toimintajärjestelmän mallilla hahmotetaan päiväkodin johtamisen konteksti sekä uuden tietojärjestelmän Päikyn roolia siinä. Päiväkodin johtamistyön luonnetta käsitellään tarkemmin luvussa kolme. Tutkimuksen empiirisessä osassa teemahaastattelu suoritettiin seitsemälle kunnallisella sektorilla toimivalle päiväkodin johtajalle, jonka avulla selvitettiin Päikyn käyttöä ja vaikutusta päiväkodin johtajan työhön.

Tämä pro gradu -tutkielma etenee seuraavasti. Luvut kaksi, kolme ja neljä muodostavat tutkielman kirjallisuuskatsauksen. Luvussa kaksi käsitellään tutkimuskohteena olevaa tietojärjestelmää Päikkyä ja pohditaan tietojärjestelmien roolia varhaiskasvatuksessa sekä käydään läpi tietojärjestelmän käyttöönottoon liittyvää teoriaa. Luvussa kolme tarkastellaan tarkemmin johtamistyötä varhaiskasvatuksen kontekstissa ja tutustutaan kunnallisen varhaiskasvatuksen erityispiirteisiin. Luvussa neljä esitellään Yrjö Engeströmin toimintajärjestelmän malli, josta tämän tutkielman teorettinen viitekehys koostuu. Toimintajärjestelmän mallin avulla määritellään päiväkodin johtamiskontekstia ja tutkitaan uuden tietojärjestelmän Päikyn vaikutusta siihen. Luvussa viisi esitellään empiirisen tutkimuksen toteutus vaihe vaiheelta ja perustellaan käytetyt tutkimusmenetelmät. Tutkimuksen tulokset käydään läpi luvussa kuusi hyödyntäen esityksessä toimintajärjestelmän mallin elementtejä ja havainnollistetaan tutkimustuloksia haastateltavien suorilla lainauksilla. Luvussa seitsemän havainnollistetaan tutkimustulosten yhteenveto ja pohditaan saatujen tutkimustulosten merkitystä. Tutkielman lopuksi, luvussa kahdeksan, suoritetaan tutkimuksen arviointia ja esitellään potentiaalisia jatkotutkimusaiheita. Tutkielman liitteistä löytyvät teemahaastattelun runko, tutkimuslupa-anomus, haastattelun suostumuslomake ja erillinen lista Päikyn kehittämiskohteista.

2 TIETOJÄRJESTELMÄT VARHAISKASVATUKSESSA

Teknologian kehittyminen luo uudet mahdollisuudet varhaiskasvatuksen toimialalle. Erilaisia tietojärjestelmiä on ollut käytössä jo vuosia erityisesti hallinnollisilla henkilöillä, kuten asiakastieto- ja työajansuunnittelujärjestelmät. Tämän lisäksi teknologiaa on onnistuttu hyödyntämään varhaiskasvatuksessa varsin onnistuneesti esimerkiksi lapsen kehityksen tukemisessa erilaisten mobiilisovellusten ja pelien avulla. Teknologiaratkaisut luovat uusia mahdollisuuksia esimerkiksi hallinnon toimihenkilöille, kodin ja päiväkodin väliseen kommunikointiin sekä muuhun päiväkodin arjen sujuvuuteen. (Vahtera, Kestilä, Väinälä, Hallikainen & Serkkola, 2007.)

Vahtera ja muut (2007) korostavat, että tietojärjestelmät eivät ole varhaiskasvatuksessa täysin uusi asia ja niitä on hyödynnetty vuosia erilaisissa henkilöstöhallinnollisissa asioissa, kuten laskutuksissa. Heidän mukaansa varhaiskasvatuksessa käytössä olevat tietojärjestelmät voidaan jakaa kolmeen eri ryhmään: sähköiset asiointipalvelut, hallinnon tietojärjestelmät ja varhaiskasvatuksen kehittämiseen liittyvät tietotekniset ratkaisut. Sähköisenä asiointipalveluna voidaan pitää päivähoitopaikan hakemiseen tarkoitettuja järjestelmiä, joita on useammalla kunnalla käytössä. Hallinnon tietojärjestelmiä ovat esimerkiksi asiakastietojärjestelmä Effica ja työvuorojen suunnittelu- ja seurantajärjestelmä Titania. Tutkimuskohteena olevassa Päikyssä voidaan katsoa olevan vaikutteita kaikista äsken luetelluista tietojärjestelmäryhmistä, sillä järjestelmässä on sekä hallinnon että vanhempien hyödyntämiä ominaisuuksia. Tämän lisäksi järjestelmällä pyritään kehittämään varhaiskasvatusta ja tarjoamaan uusia mahdollisuuksia jokapäiväisen työn helpottamiseksi.

Vahteran ja muiden (2007) tekemän varhaiskasvatuksen tietojärjestelmien kartoituksen perusteella suurin kehityskohde liittyi päiväkodin ja vanhempien välisen kommunikoinnin parantamiseen sekä sähköisten asiointipalveluiden ja erilaisten varhaiskasvatuksen tukifunktioiden kehittämiseen. Kuluneiden vuosien aikana muutosta on kuitenkin tapahtunut ja Suomen kunnissa on käytössä erilaisia tietojärjestelmäratkaisuja helpottamaan perheiden, päivähoidon ja hallinnon henkilöiden yhteistyön sujuvuutta. Yksi näistä tietojärjestelmistä on mu-

kavalT:n kehittelemä Päikky, jolla pyritään vastaamaan kyseisessä kartoitussessakin esiin tulleisiin toiveisiin.

2.1 Päikky-tietojärjestelmä

Päikky on mukavalT Oy:n vuonna 2014 lanseeraama varhaiskasvatukseen tarkoitettu tietojärjestelmä. Palvelua käyttävät niin kunnallisia kuin yksityisiäkin varhaiskasvatuspalveluita tarjoavat toimijat Suomessa. Päikkyä käyttävien toimijoiden piirissä on tällä hetkellä noin 20 000 lasta. Nykyisin, vuoden 2016 toukokuusta lähtien, Oy Abilita Ab myy yksinoikeudella Päikky-palveluratkaisua. (MukavalT.)

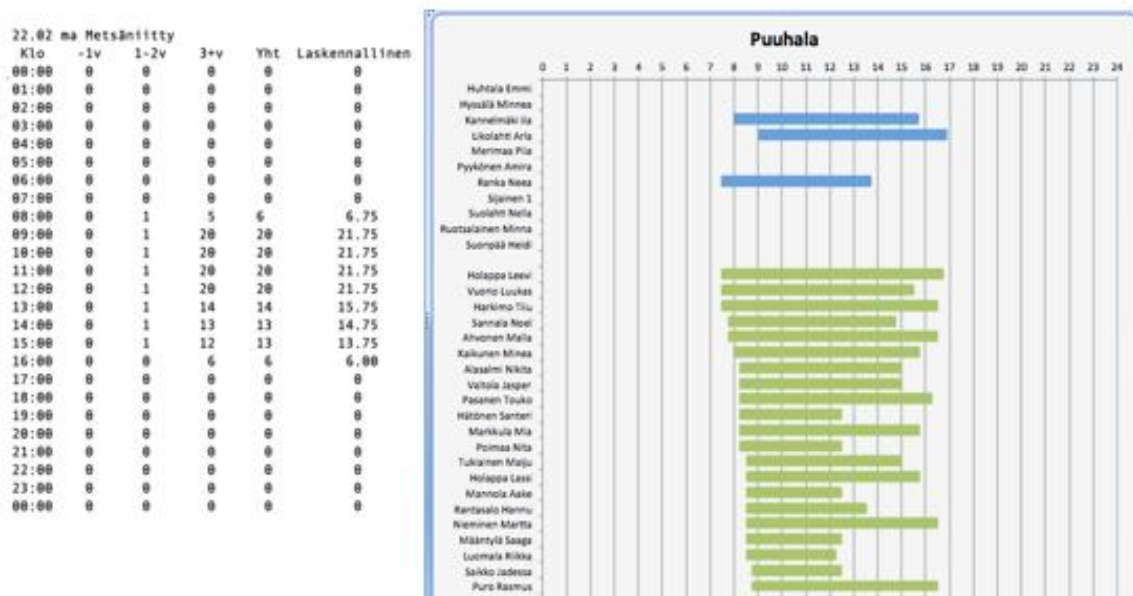
Päikky yhdistää kodin, päiväkodin ja hallinnon tarpeet yhdeksi kokonaisuudeksi ja tietojärjestelmän tarkoitus on näin helpottaa varhaiskasvatuksen eri toimijoiden arkea. Päikyn kautta pystytään hoitamaan lapsien ja työntekijöiden hoito- ja työaikaleimauksia, viestimään kodin ja varhaiskasvatuksen välillä, ilmoittamaan lapsen erilaisia tietoja sekä hyödyntämään erilaisia seurantoja ja raportteja hallinnollisessa päätöksenteossa. Päikystä on käytössä kolme eri käyttöliittymää: hallinnon, vanhempien sekä päiväkodin työntekijöiden käyttöliittymät. (MukavalT.)

Päikyssä on jokaisesta päiväkodin työntekijästä, lapsesta ja huoltajasta oma profiili. Lapsen profiilitiedot ovat kattavimmat ja sisältävät kuvan ja henkilökohtaisten tietojen lisäksi muun muassa varhaiskasvatuksen ryhmätiedon ja hakijat sekä varahakijat yhteystietoineen. Päikky huomioi suoraan lasten laskennallisuudet ja ne näkyvät järjestelmässä myös symbolien avulla: tuttipullo lapsen ollessa alle 1-vuotias, nalle lapsen ollessa 1–3-vuotias ja ei kuvaketta, jos lapsi on yli 3-vuotias. Laskennallisten arvojen avulla pystytään huomioimaan varhaiskasvatuslain mukaisesti työntekijöiden oikea määrä lapsiryhmissä. Päikkyä pystytään integroimaan myös muihin varhaiskasvatuspalveluita tarjoaman tahon käyttämiin tietojärjestelmiin, kuten Efficaan ja Titaniaan. (Päikky-ohje mobiiliin.)

2.1.1 Hallinnon käyttöliittymä

Päikyn hallinnon henkilöiden käyttöön tarkoitettu käyttöliittymä on selainpohjainen sovellus. Käyttöliittymästä hallinnon henkilöt pystyvät tarkastelemaan ja korjaamaan lapsien ja työntekijöiden läsnäolotietoja sekä näkemään suunniteltuja läsnäoloja. Suunniteltujen läsnäolojen tarkistelu on mahdollista, jos lasten hoitoaikojen ilmoittaminen tapahtuu Päikyn kautta. Vastaavasti työntekijöiden suunniteltuja läsnäoloja on mahdollista seurata, jos Päikky on integroitu työvuorosuunnittelujärjestelmään. Lapsiryhmien laskennallisuudet eli lapsien iän myötä tuleva laskennallinen arvo ja työntekijöiden välinen suhde ovat nähtävissä suoraan hallinnon käyttöliittymästä eikä sitä tarvitse erikseen laskea. Hallinnon käyttöliittymästä pystytään hallinnoimaan muiden käyttäjien käyttäjä-

tunnuksia, päiväkotiryhmiä ja hoitoaikakalentereita sekä hoitamaan viestintää. Hallinnon käyttöliittymästä on mahdollista ottaa erilaisia raportteja esimerkiksi hoitoaikasuunnitelmista, työvuorojen toteumista ja suunnitelluista ruokailijoista. Kuviossa 1 on esitetty ote hallinnon käyttöliittymästä. (Päikky-tiivistelmä vanhempien osallisuudesta; MukavaIT.)

KUVIO 1 Ote hallinnon käyttöliittymästä resursoinnin näkökulmasta (Päikky – tiivistelmä vanhempien osallisuudesta)

2.1.2 Varhaiskasvatuksen työntekijöiden käyttöliittymä

Varhaiskasvatuksen työntekijöiden käytössä on Päikyn mobiilisovellus, jota voidaan käyttää älypuhelimella tai tabletilla. Mobiilisovellus vaatii toimiakseen Android -käyttöjärjestelmän ja datayhteyden. Päikky on käytettävissä rajoitteu-
 tuin ominaisuuksin myös ilman datayhteyttä offline -tilassa, jolloin esimerkiksi kirjauksia pystytään suorittamaan. Mobiilisovelluksella pystytään kirjaamaan työntekijöitä ja lapsia sisään ja ulos. Kirjaamiset tapahtuvat pääasiassa NFC-tunnisteilla, mutta myös manuaalisesti käsin kirjaaminen on mahdollista. Lapsiryhmien kirjauksia pystytään seuraamaan reaaliaikaisesti myös muista päiväkodin ryhmistä ja hallinnon käyttöliittymästä. Sovelluksesta on mahdollista tarkastella toteutuneiden työaikojen lisäksi myös suunniteltuja työaikoja. Tämä vaatii kuitenkin integraation Päikyn ja työvuorojen suunnittelujärjestelmän välillä. Mobiilisovelluksen kautta työntekijät pystyvät hoitamaan myös viestintää huoltajille sekä päivittämään työntekijöiden ja lasten profiilitietoja. Kuviossa 2 on esitetty mobiilisovelluksen kirjautumissivu. (Päikky-ohje mobiiliin.)

KUVIO 2 Päikky mobiiliin kirjautuminen (Päikky-ohje mobiiliin, 3)

2.1.3 Vanhempien käyttöliittymä

Vanhempien käyttöliittymä toimii selainpohjaisesti Google Chromella, Mozilla Firefoxilla ja Safarilla. Päikyn kautta huoltajat voivat ilmoittaa lastensa hoitoaikatietoja joko viikoittain tai jatkuvana oletussuunnitelmana. Hoitoaikojen ilmoittamisia ja muutoksia voidaan tehdä Päikyssä päiväkodin asettamaan lukkiutumishetkeen asti. Hoitoaikatietojen kopiointi yhden lapsen tiedoista on myös mahdollista perheen muille lapsille. Huoltajat pystyvät käyttöliittymästään hoitamaan viestintää varhaiskasvatukseen ja uusista saapuneista viesteistä tulee sähköposti-ilmoitus annettuun sähköpostiosoitteeseen. Huoltajat pystyvät itse ylläpitämään omia ja lapsiensa profiilitietoja, kuten varahakijoiden yhteystietoja. Huoltajat voivat käyttöliittymästään seurata lasten suunniteltuja ja toteutuneita päivähoitotapahtumia sekä tarkastella hoitoaikasuunnitelman mukaisen arvioin lapsen hoitomaksun suuruudesta. Kuviossa 3 on havainnollistettu huoltajien käyttöliittymän kirjautumissivu. (Päikky-ohje vanhemmille.)

KUVIO 3 Kirjautuminen vanhempien käyttöliittymään (Päikky-ohje vanhemmille, 2)

2.2 Tietojärjestelmän käyttöönotto

Käyttöönotolla tarkoitetaan yleisesti jonkin uuden tietojärjestelmän käytön aloittamista. Robey, Ross ja Boudrey (2002) näkevät tietojärjestelmän käyttöönoton olevan erilaisten vaiheiden ketju, missä suunnittelulla, käyttöönotolla, vaikuttamisella ja ylläpidolla sekä kehittämisellä on omat tärkeät vaiheensa. Scotin ja Vessey'n (2000) mukaan tietojärjestelmän käyttöönotto voi tapahtua kerta-räysäyksenä tai porrastetusti osio tai käyttäjäjoukko kerrallaan. Käyttöönotto voi käsittää täysin uuden tietojärjestelmän tai uuden osan tai ominaisuuden käytössä olevaan tietojärjestelmään. Päikyn tapauksessa kyse oli täysin uuden tietojärjestelmän käyttöönotosta, sillä tietojärjestelmä oli uusi eikä haastatteluun osallistuneissa päiväkodeissa ollut samanlaista tietojärjestelmää aikaisemmin käytössä.

Uuden tietojärjestelmän käyttöönotossa on tärkeää huomioida olemassa olevien järjestelmien yhteensopivuus uuden tietojärjestelmän kanssa. Varhaiskasvatuksessa on jo valmiiksi tietojärjestelmiä käytössä, joten rapapinnat Päikyn ja olemassa olevien järjestelmien, kuten Effican ja Titanian, välillä ovat hyvin tärkeitä. Tällä mahdollistetaan tietojen siirtyminen tietojärjestelmästä toiseen. (Päikky-hallinnon käyttöliittymä ohjeet.)

Käyttäjät omaksuvat uusia teknologioita eri tavoin. Davisin (1989) mukaan teknologian hyväksymismallissa (TAM) tietojärjestelmän käyttöön ja käytön jatkamiseen vaikuttavat erityisesti käyttäjän oma arvio, kuinka paljon hän tulee hyötymään järjestelmän käytöstä ja mikä on järjestelmän käytön helppouden sekä hyödyn välinen suhde. Venkatesh, Morris ja Davis (2003) näkevät UTAUT (Unified Theory of Acceptance and Use of Technology) -mallissa tietojärjestelmän käyttöön vaikuttavan tietojärjestelmän toimintakykyodotukset,

vaivannäköödotukset, sosiaaliset vaikutukset sekä mahdollistavat olosuhteet. Näihin tekijöihin vaikuttavan lisäksi käyttäjien yksilölliset ominaisuudet, kuten ikä, sukupuoli, aiemmat käyttökokemukset ja käytön vapaaehtoisuus.

Martinsonsin, Davisonin ja Tsen (1999) mukaan uudella tietojärjestelmällä tavoitellaan erilaisia taloudellisia ja toiminnallisia etuja, joiden avulla voidaan saavuttaa kilpailuetua kilpailijoihin. Heidän mukaansa tietojärjestelmillä voidaan tuottaa erityyppistä liiketoiminnallista arvoa, joka on etuja laajempi käsite. Tämä voidaan ajatella esimerkiksi sähköisen viestinnän kautta, jolla mahdollistetaan palvelun parempi laatu. Tietojärjestelmien tuomalla hyödyllä (sähköisen viestinnän mahdollistuminen) mahdollisestaan siis liiketoiminnallisen arvon (palvelun parempi laatu) tuottaminen.

Mirani ja Lederer (1998) jaottelevat tietojärjestelmiin liittyvien projektien edut kolmeen eri kategoriaan: strategisiin, informatiivisiin ja transaktionaalisiin. Strategisiin etuihin kuuluvat kilpailuetu, yrityksen tavoitteiden yhtenäisen linjauksen parantuminen ja asiakassuhteiden tehostuminen. Informatiiviset edut käsittävät tiedon paremman saatavuuden, laadun ja joustavuuden. Transaktionaalisiin etuihin kuuluvat kommunikoinnin, järjestelmäkehityksen ja liiketoiminnan tehostuminen. (Mirani & Lederer, 1998.)

Teknologiainvestointiin panostetun pääoman ja järjestelmän kannattavuuden arviointi sekä saatujen hyötyjen rahallinen mittaaminen saattavat olla arvioitavasta kohteesta riippuen hyvinkin hankalaa. Varsinkin aineettomien hyötyjen, kuten organisaation hiljaisen tiedon siirtymisen lisääntymisen, mittaaminen rahassa on haastavaa. Delonen ja McLeanin (2003) vuonna 1992 julkaiseman mallin mukaan tietojärjestelmän onnistumista voidaan arvioida tietojärjestelmän ja tiedon laadun sekä tiedon käytön perusteella. Mallissa huomioidaan myös käyttäjätyytyväisyyden sekä yksilöön ja organisaatioon tapahtuvan vaikutuksen merkitys teknologiainvestoinnin arvioinnin kannalta.

Delonen ja McLeanin (1992) kehittämässä mallissa tietojärjestelmän onnistumista voidaan arvioida seuraavilla osatekijöillä:

- tietojärjestelmän laatu (system quality), jolla mitataan itse tietojärjestelmää
- tiedon laatu (information quality), jolla mitataan tietojärjestelmän aikaansaamia tuloksia
- tiedon käyttö (information use), jolla mitataan tietojärjestelmän tulosten hyödyntämistä
- käyttäjätyytyväisyys (user satisfaction), jolla mitataan tietojärjestelmän hyödyllisyyden arvioimista
- vaikutus yksilöön (individual impact), jolla mitataan tietojärjestelmän vaikutuksia yksilön toimintaan
- vaikutus organisaatioon (organizational impact), jolla mitataan tietojärjestelmän vaikutuksia organisaation toimintaan

Rahimin, Vimarlundin ja Timpkan (2009) mukaan terveydenhuollossa tietojärjestelmien käyttöön otolla pyritään erityisesti tehostamaan toimintaa. Tietojär-

jestelmillä tavoitellaan lisäksi parempaa työn laatua sekä palveluiden korkeampaa turvallisuutta. Tämä voidaan nähdä myös varhaiskasvatuksessa siten, että tietojärjestelmien avulla pyritään tehostamaan toimintaa ja mahdollistaa entistä sujuvammin toimiva päiväkotitoiminta. Tällä voidaan tarkoittaa manuaalisten työvaiheiden vähentymistä, kommunikoinnin tehostumista ja raportoinnin helpottamista.

3 JOHTAMINEN VARHAISKASVATUKSEN KONTEKSTISSA

Hujalan (2004) mukaan päivähoiton johtamiseen liittyvissä tutkimuksissa johtajuus on määritelty mikrotason ilmiöksi, joka muodostuu asiakkaiden (perheet), päiväkodin työntekijöiden ja päiväkodin johtajan vuorovaikutuksesta. Suomessa päivähoiton johtamisella tarkoitetaan yleensä päiväkodin johtajan työtä. Useimmiten päiväkodin johtajan vastuulla on useampi päiväkotiyksikkö tai perhepäivähoitaja. (Hujala, 2004.)

Päivähoiton johtaminen Suomessa on omanlaisensa maailma, jota on tärkeää ymmärtää tutkimuskontekstin kannalta. Pohjoismaissa varhaiskasvatuspalveluiden järjestäminen on pääsääntöisesti kuntien vastuulla ja kunnallinen varhaiskasvatus on merkittävä osa verovaroin ylläpidettävistä palveluista. Verrattuna eurooppalaiseen varhaiskasvatukseen, Suomessa yksityisten päiväkotien määrä on huomattavasti pienempi. Suomessa varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määriin vaikuttavat lapsiperheille suunnatut tuet, erityisesti kotihoitotuki, jonka ansiosta vanhemmilla on parempi mahdollisuus jäädä kotiin lasten ollessa pieniä. (Karila, 2012; Kinos, 2008.)

3.1 Päivähoiton johtaminen Suomessa

Alilan ja muiden (2014, 37) mukaan kunnallinen varhaiskasvatus on tärkeä osa suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa ja keskeinen varhaiskasvatuksen muoto Suomessa. Toiminta perustuu lainsäädäntöön, erityisesti varhaiskasvatuslakiin (36/1973), jolla halutaan edistää jokaisen lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä sekä hyvinvointia lapsen iän ja kehityksen mukaisesti. Lainsäädännön avulla määritellään paljon myös muita varhaiskasvatuksen suuntaviivoja aina henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista lasten ja työntekijöiden laskennallisiin suhdelukusäännöksiin. (Karila, 2008.)

Suomalaiselle varhaiskasvatuksella on määritetty varhaiskasvatuslakiin (36/1973) kaksi päätehtävää: lapsen kehityksen kokonaisvaltainen tuki sekä

vanhempien tukeminen lasten kasvatuksessa ja koulutuksessa. Karilan (2008) mukaan suomalainen varhaiskasvatus on aikaisemmin nähty osana sosiaali- ja perhepolitiikkaa, mutta nykyään se nähdään myös osana koulutuspolitiikkaa.

Kunnallista varhaiskasvatusta rahoitetaan Suomessa osittain verovaroilla. Tämän lisäksi varhaiskasvatustoimintaa rahoitetaan valtion ja kunnan rahoitusosuuksilla sekä varhaiskasvatuspalveluiden asiakkailta kerättävillä hoitomaksuilla. Asiakkailta perittävät hoitomaksut pohjautuvat lakiin varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista (1503/2016), joiden suuruuteen vaikuttavat perheen koko ja tulot. Näin ollen kunnallisella sektorilla toimivilla päiväkodin johtajilla ei ole mahdollista määritellä asiakkailta perittäviä maksuja päiväkotikohtaisesti, vaan maksut määräytyvät lain mukaisesti. (Alila ym., 2014; Laki varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista.)

Uutena laskutusvaihtoehtona kuntiin on tullut hoitoaikaperusteinen laskutus. Laskutus pohjautuu lapsen todelliseen hoitoaikatarpeeseen, jolloin varhaiskasvatusmaksuun vaikuttavat lapsen varatut ja toteutuneet hoitotunnit. Laskutuksen on pohjaututtava lakiin varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista (1503/2016), mutta kunnat voivat itse määritellä montako maksuporrasta tarjoavat asiakkailleen. Hoitoaikaperustaisen laskutuksen käyttö ei ole kunnille pakollista. (Laki varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista.)

3.2 Päivähoidon johtamisen suuntaviivat

Päivähoidon johtajan kelpoisuusvaatimukset määrittävät sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetussa laissa (272/2005). Päivähoidon ammatillisiin johtotehtäviin kelpoisuusvaatimuksiksi on määritetty lastentarhaopettajan pätevyys ja riittävä johtamistaito. (Alila ym., 2014, 37; Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista.)

Päiväkodin johtajan vastuulla on vastata oman yksikkönsä tuloksellisuudesta ja päiväkodin sisäisten hallinnollisten tehtävien toteuttamisesta. Hallinnollisten työtehtävien lisäksi päiväkodin johtajan vastuulla on pedagogisen - ja sosiaalipalvelullisen perusfunktion toteuttaminen. Päiväkodin johtajan vastuualueisiin kuuluvat myös henkilöstön osaamisen tukeminen ja kehittäminen. Oman päiväkodin toiminnasta vastaamisen lisäksi päiväkodin johtajan vastuualueella saattaa olla perhepäivähoidon ohjausta. (Lastentarhaopettajaliitto, 2004.)

Lastentarhaopettajaliiton (2004) vuonna 2003 suorittamalla kyselytutkimuksella kartoitettiin päiväkodin johtajien työnkuvaa. Tutkimuksen mukaan päiväkodin johtajan työnkuva on hyvin monimuotoinen, joka hieman vaihtelee johtajan vastuulla olevien päiväkotien sekä lapsi- ja työntekijämäärien mukaan. Työnkuva sisältää varhaiskasvatustoiminnan järjestämistä, lapsiryhmissä työskentelyä ja useita erilaisia hallinnollisia työtehtäviä. Lastentarhaopettajaliiton (2004, 6) teoksessa Kirsti Karila jaottelee päiväkodin johtamistyön vastuualueet viiteen eri tehtäväkokonaisuuteen:

1. hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuuden johtaminen
2. palveluorganisaation johtaminen
3. työorganisaation johtaminen
4. osaamisen johtaminen
5. varhaiskasvatuksen ja päivähoidon asiantuntijana toimiminen

Lastentarhaopettajanliiton tutkimuksessa päiväkodin johtajia pyydettiin arvioimaan näitä viittä tehtäväkokonaisuutta ja asettamaan ne tärkeysjärjestykseen. Tutkimukseen osallistuneista päiväkodin johtajista yli puolet (51 %) piti hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuuden johtamista tärkeimpänä ja vajaa kolmasosa (28 %) koki työorganisaation johtamisen olevan päiväkodin johtajan tärkein työtehtävä. (Lastentarhaopettajaliitto, 2004.)

3.3 Päivähoidon johtamisen teorioita

Hujala (2004) näkee päivähoidon johtamiseen vaikuttavan tiiviisti varhaiskasvatuksessa eri tavalla mukana olevat tekijät. Näitä tekijöitä ovat esimerkiksi lapset, huoltajat, erilaiset viranomaistahot, koko yhteiskunta ja kulttuuri, joista jokainen tekijä vaikuttaa omalla tavallaan päivähoidon johtamiseen. Hujalan (2004) mukaan päivähoidon johtamista voidaan selittää kontekstuaalisen johtajuuden teorian kautta, jonka mukaisesti johtajuus nähdään sosiaalisesti koottuna, tilanteen mukaisena ja tulkinnallisena ilmiönä. Tämä tarkoittaa sitä, että johtajuuteen vaikuttavat mallin eri toimijoiden ja rakenteiden välinen vuorovaikutus. Lisäksi kontekstuaalista johtajuutta tukee näkemys siitä, että johtaminen ei muodostu vain johtajan omista ajatuksista, vaan kaikkien niiden toimijoiden, jotka ovat varhaiskasvatuksessa mukana. (Hujala, 2004.)

Nivalan (1998) mukaan pedagogisen johtajuudella tarkoitetaan päiväkodin johtajan roolia sivistävänä ja kouluttavana henkilönä. Suomalaisessa varhaiskasvatuksessa pedagoginen johtajuus nähdään vain yhtenä osana päiväkodin johtajan työstä ja sen voidaan katsoa kuuluvan Karilan (2004) mainitsemiin päiväkodin johtamisen tehtäväkokonaisuuksiin.

Toiminnan teoriassa yksilön toiminnan taustalla nähdään olevan jokin tietty kohde, jonka eteen yksilö tekee töitä kohteeseen liittyvän motivaation mukaisesti. Yrjö Engeströmin (1998) mallintaman toimintajärjestelmän mallin mukaan ihmisten toiminnat ovat kontekstisidonnaisia, joita ei voi ymmärtää tuntematta kyseistä toimintaympäristöä. Toimintajärjestelmän malli koostuu kolmesta keskinäisestä yhteydestä tekijän, kohteen ja yhteisön välillä. Malli korostaa yhteisön merkitystä yksilön toiminnassa ja toimintojen päämääräisyyttä eli motiivin mukaisesti toimimista. (Engeström, 1998.) Tähän näkökulmaan voidaan yhdistää myös päiväkodin johtamisen näkeminen kontekstuaalisen johtajuuden kautta, jonka mukaan johtajuuteen vaikuttavat tiiviisti eri toimijoiden ja rakenteiden välinen vuorovaikutus.

Engeströmin mallia voidaan käyttää arvioitaessa tietojärjestelmän roolia

päiväkodin johtamistyön kannalta, sillä malli havainnollistaa tutkimuskontekstin eri elementit, niiden väliset vuorovaikutussuhteet ja uuden tietojärjestelmän vaikutukset siihen. Mallin avulla voidaan tarkastella mitä muutoksia järjestelmän käyttöönotto saa aikaan toimintajärjestelmän eri elementeissä, kuten työnjaon kannalta. Toimintajärjestelmän mallin sopivuus tutkimuskontekstiin on perusteltua uuden tietojärjestelmän tuomien vaikutuksen selvittämisen kannalta ja malli muodostaa työn teoreettisen viitekehyksen, joka esitellään tarkemmin luvussa neljä.

4 TOIMINNAN TEORIA

Tämän työn taustalla vaikuttaa toiminnan teoria (activity theory), jonka Aleksei Leontjevin on luonut Lev Vygotskyn ajatusten pohjalta. Toiminnan teorian pohjalta Yrjö Engeström on luonut oman viitekehyksensä toimintajärjestelmän mallista (activity system theory), joka toimii tämän työn teoreettisena viitekehyksenä. Engeströmin kolmionakin kutsutulla mallilla pyritään huomioimaan tässä tapauksessa erityisesti päiväkodin johtamisen eri kontekstitekijät sekä tietojärjestelmän käytön vaikutuksia tutkimuskontekstissa olevaan toimintajärjestelmään. Malli toimii tärkeänä apuna määriteltäessä päiväkodin johtamiskontekstia ja uuden välineen eli Päikyn vaikutusta siihen. (Engeström, 2007; Kuutti, 1995).

Engeströmin (2011) mukaan toiminnan teoria oli aluksi hyvin yksilökeskeinen, jota Leontjev täydensi yhteisöllisellä näkemyksellä. Toiminnan teorian mukaan ihmisen toiminnot voidaan nähdä kolmion avulla, jossa tekijän ja kohteen välillä vaikuttaa aina jokin väline. Engeström korostaa omassa toimintajärjestelmän mallissaan toimintojen tavoitteellista luonnetta ja yhteisön merkitystä yksilön toimintaan. (Engeström, 2011.)

Hasanin ja Bannan (2010) mukaan ihmisten toimintojen taustalla vaikuttavat objektit ja motiivit sekä tekojen taustalla erilaiset tavoitteet. Toiminnan teoria on holistinen, kokonaisvaltainen ja yleisesti hyväksytty teoriamalli, jonka on todettu soveltuvan monen alan tutkimuksiin. Teoria on pohjimmiltaan melko käytännöllinen ja soveltuu siten tietojärjestelmätieteen tutkimuksiin, jotka pohjautuvat tosielämän tapauksiin. (Hasan & Banna, 2010.)

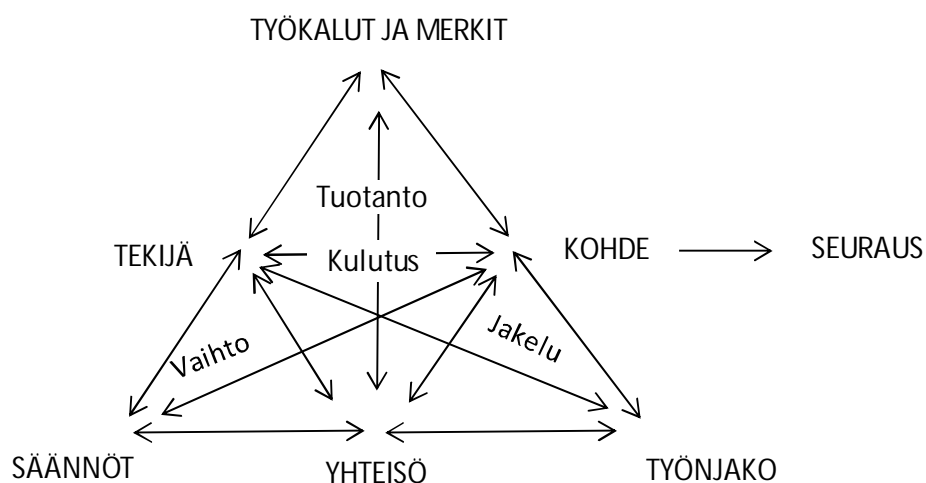
4.1 Toimintajärjestelmän malli

Engeström laajensi Vygotskyn alkuperäistä näkemystä kollektiivisella näkökulmalla, jolloin toiminnan tekijänä voidaan ajatella yksilön lisäksi myös koko yhteisöä. Hän myös sisällytti malliinsa sekä sisäiset että ulkoiset työkalut, jossa sisäiset työkalut nähdään oppimisen ja harjoittelun myötä tapahtuvalla perityn

kulttuurin sulautumisena ja ulkoiset työkalut ovat uusia luomuksia ja keksintöjä. (Engeström, 2001.)

Kuutin (1995) mukaan toiminnot ovat vahvasti kontekstisidonnaisia ja niitä on mahdotonta ymmärtää ilman kyseisen kontekstin tuntemista. Toiminnan teoria pohjautuu näkemykseen siitä, että ihmisen toiminta on päämäärätietoista eli toiminnalla on jokin motiivi, johon pyritään jonkin tietyn kohteen avulla. Toimintaan nähdään olevan myös sosiaalisesti vaikuttanut. Toiminnan teoriaan verrattuna Engeströmin näkemysten mukaan yhteisöllä on tärkeä rooli yksilön toiminnassa ja toimintajärjestelmämalli koostuu subjektin (tekijä), objektin (kohde) ja yhteisön vuorovaikutuksesta. Mallin osatekijöiden vuorovaikutuksen lisäksi toimintajärjestelmässä on jatkuvasti käynnissä toimintajärjestelmää muokkaavia prosesseja: tuotanto, kulutus, vaihto ja jakelu. (Hasan & Banna 2010.)

Engeström (2001) painottaa, että harvoin pelkästään yksi toimintajärjestelmä riittää kuvaamaan tosielämän tilanteita, vaan käytännössä kyseessä on useampien toimintajärjestelmien verkosto. Kuviossa 4 on kuvattuna Engeströmin toimintajärjestelmämalli: sen eri tekijät ja vuorovaikutussuhteet sekä niiden välillä vaikuttavat elementit.

KUVIO 4 Engeströmin toimintajärjestelmän malli (Engeström, 1999, 66)

Kolmen pääelementtien väliset suhteet näkyvät kuviossa 4. Työkalut ja merkit käsittävät kaikki aineettomat ja aineelliset asiat, joita käytetään muutosprosesseissa. Ne toimivat subjektin ja objektin välisenä yhteytenä ja voivat olla esimerkiksi erilaisia teknisiä järjestelmiä. Subjektin ja yhteisön välillä vaikuttavat säännöt, jotka voivat olla suoria tai epäsuoria normeja, sopimuksia ja yhteisön yhteyksiä. Sääntöihin kuuluvat esimerkiksi lainsäädäntö tai tietyn kulttuurin mukaiset normit. Työnjako toimii objektin ja yhteisön välisenä yhteytenä, joka koostuu yhteisön suorista ja epäsuorista organisoinneista, jotka liittyvät objektin muuntamiseen lopputulokseksi. Näitä voivat olla esimerkiksi johtajien ja

muun henkilökunnan välillä vallitseva työnjako asioista. (Kuutti, 1995.) Toimintajärjestelmän elementit esitellään tarkemmin tutkimuskontekstin mukaisesti alaluvussa 4.2.

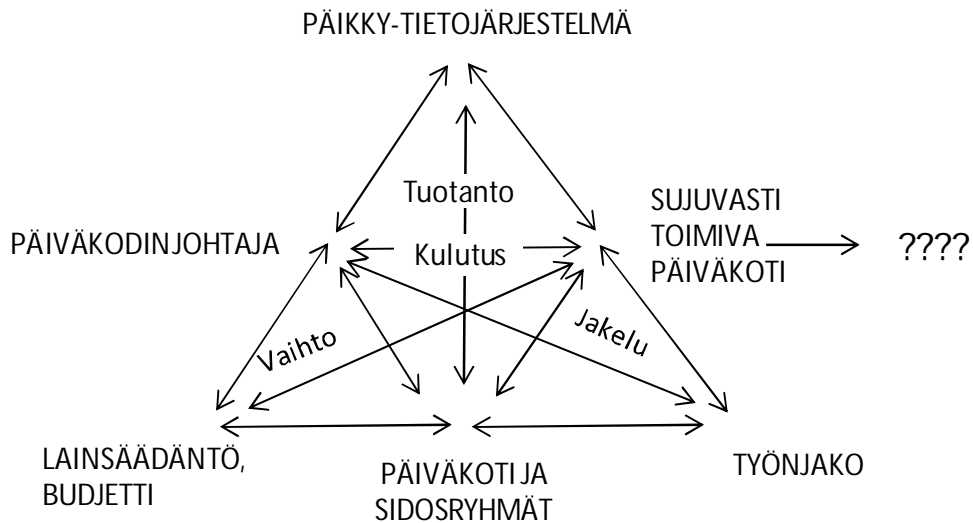
Engeströmin (2001) mukaan muutos toimintajärjestelmän jossain osassa vaikuttaa kiinteästi myös muihin toimintajärjestelmän osiin. Tämä voidaan nähdä esimerkiksi lakiuudistuksen myötä, joka vaikuttaa päiväkotiyhteisön eri tekijöihin. Toiminnot ovat avoimia järjestelmiä ja toimintajärjestelmän omaksuessa toimintajärjestelmän ulkopuolisen uuden elementin, kuten uuden teknologian, aiheutuu usein toissijainen ristiriita uuden ja vanhan elementin törmäessä. Tämä voi näkyä esimerkiksi työnjaon kannalta, jolloin ristiriita aiheutuu toimintatapojen muutoksista. Ristiriidat eivät välttämättä aina aiheuta negatiivisia seurauksia, vaan myös positiivisia muutoksia toimintajärjestelmissä esimerkiksi tehokkaampien työskentelytapojen huomaamisena. (Engeström, 2001.)

Ristiriidat ovat yksi olennainen osa toimintajärjestelmän mallia ja niiden nähdään olevan oppimisen ja kehittymisen lähde. Ristiriidat voivat olla konflikteja, ongelmia tai erilaisia jännitteitä, joita voi ilmetä joko toimintajärjestelmien sisällä tai eri toimintajärjestelmien välillä. Hasanin ja Bannan (2010) tekstissä ristiriidat voidaan Engeströmin näkemyksen mukaan nähdä neljällä eri tasolla:

- ensimmäisellä tasolla ovat epäonnistumiset erilaisissa toimintoihin liittyvissä elementeissä sekä niiden välillä. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että saman toiminnon voi toteuttaa eri henkilö erilaisilla syillä tai sama henkilö voi suorittaa kaksi erillistä toimintoa.
- toisella tasolla ristiriita aiheutuu, kun järjestelmän käyttäjä kohtaa uuden elementin toiminnosta. Uuden elementin sisällyttäminen toimintaprosessiin tuo konflikteja aikaan, mikä näkyy esimerkiksi siinä, kun suunnittelijat kohtaavat vaikeuksia omaksua ja koordinoida käyttäjien vaatimuksia ja uusia sääntöjä hallitukselta.
- kolmannella tasolla ristiriidan aiheutuu olemassa olevan toiminnon ja kehittyneemmän toiminnon välille. Ristiriita näyttäytyy esimerkiksi silloin, kun toimintoon tuodaan uusia työskentelytapoja tai -välineitä.
- neljännen tason ristiriitoja ovat jännitteet keskeisten toimintojen ja niihin liittyvien toimintojen välillä. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi sitä, kun kohteella ja tekijällä on omat toimintajärjestelmänsä ja näistä aiheutuu ristiriitoja keskeisen toimintajärjestelmän toimintoihin.

4.2 Toimintajärjestelmän malli tutkimuskontekstissa

Päiväkodin johtamiseen vaikuttavat monet eri asiat, kuten asetettu budjetti, johtamisyksiköiden koko, erilaiset työvälineet ja vallitseva lainsäädäntö. Kuviossa 5 on yhdistetty Yrjö Engeströmin toimintajärjestelmän malli päiväkodin johtamistyöhön tutkimuskontekstin mukaisesti.

KUVIO 5 Engeströmin toimintajärjestelmän malli tutkimuskontekstissa

Seuraavaksi esitellään tutkimuskontekstin mukainen toimintaympäristö Engeströmin toimintajärjestelmän elementtien mukaisesti.

4.2.1 Työkalut ja merkit

Kuutin (1997) mukaan työkalut voivat olla joko aineellisia tai aineettomia asioita, joita käytetään muunnosprosessissa. Hasanin ja Bannan (2010) määrittelevät, että työkalut voivat olla lisäksi joko sisäisiä tai ulkoisia. Tässä tutkimuskontekstissa työkaluksi määritellään varhaiskasvatuksen tietojärjestelmä Päikky, jolla pyritään saamaan johtamistyössä toivottuja muutoksia aikaan. Tutkimuksella halutaan selvittää, mikä on uuden tietojärjestelmän vaikutus päiväkodin johtamiseen.

4.2.2 Tekijä

Martinsonsin ja muiden (1999) mukaan tietojärjestelmillä tavoitellaan arvon luomista. Tekijän näkökulmasta arvon luomista voidaan ajatella, miten Päikyillä pystytään luomaan arvoa sen käyttäjille. Käyttäjillä tarkoitetaan tässä varhaiskasvatuksen kontekstissa vanhempia, päiväkodin työntekijöitä ja hallinnollisia henkilöitä. Tämän tutkielman näkökulmasta toimintajärjestelmän tekijänä toimii päiväkodin johtaja, sillä tarkoituksena on tarkastella tietojärjestelmän vaikutusta hänen työhönsä. Yhtä lailla kuitenkin muut käyttäjät eli huoltajat ja muu päiväkodin henkilökunta voitaisiin nähdä tekijöinä.

4.2.3 Kohde

Hasanin ja Bannann (2010) sekä Engeströmin (1999) mukaan toiminnot ovat kohdepainotteisia ja toimintojen taustalla vaikuttaa motivaatio tavoitella sitä. Toimintajärjestelmän kohteena oleva asia voi olla joko aineellinen tai aineeton. Uudella tietojärjestelmällä tavoitellaan Martinsonsin ja muiden (1999) näkemyksen mukaan erilaisia taloudellisia ja toiminnallisia etuja. Tutkimuskontekstin kannalta kohteena voidaan katsoa olevan entistä sujuvammin toimiva päiväkotiki, johon tietojärjestelmän käyttämisellä pyritään. Entistä sujuvammin toimivan päiväkodin voidaan katsoa muodostuvan Päikyn kautta tulevista hyödyistä ja mahdollisuuksista.

4.2.4 Säännöt

Kuutti (1995) mukaan säännöt sisältävät yhteisössä olevia eksplisiittisiä ja implisiittisiä normeja, käytänteitä ja sosiaalisia suhteita. Lastentarhaopettajaliitto (2004) painottaa, että jokaisella päiväkodilla on oma kulttuurinsa, johon sisältyy esimerkiksi käsitykset varhaiskasvatustyöstä ja eri ammattiryhmien välisestä yhteistyöstä. Päiväkotikulttuurin erilaiset käytännöt ja toimintatavat määrittelevät osaltaan päiväkodin yhteisön toimintaa.

Päiväkodin johtamistyön taustalla vaikuttaa tiiviisti keskeinen lainsäädäntö, kuten Varhaiskasvatustalaki (36/1973) ja asetus lasten päivähoitosta (239/1973). Toimintaan vaikuttaa myös muun muassa kuntastrategia ja kunnanhallituksen asettama budjetti. Varhaiskasvatuksen toimintaa rahoitetaan valtion ja kunnan rahoitusosuuksilla sekä asiakkailta kerättävillä asiakasmaksuilla. Muutokset niin lainsäädännössä kuin budjetissa vaikuttavat päiväkodin johtajan työskentelyyn ja päätöksentekoon.

4.2.5 Yhteisö

Kuutti (1995) näkee, että yhteisöön katsotaan kuuluvan toimijat, jotka jakavat saman toiminnon kohteen. Päiväkodissa työskentelee paljon eri koulutustaustan omaavia henkilöitä ja lisäksi yhteisöön kuuluu paljon muita sidosryhmiä. Lastentarhaopettajaliiton (2004) mukaan päiväkodin yhteisöön voidaan katsoa kuuluvan perheet (lapset ja huoltajat), päiväkodin työntekijät, kuntaorganisaatio ja päättäjät. Näiden kaikkien toimijoiden voidaan katsoa tavoittelevan samaa asiaa eli sujuvasti toimivaa päiväkotia.

4.2.6 Työnjako

Kuutti (1995) määrittelee, että työnjako käsittää yhteisössä tapahtuvassa muunnosprosessissa olevan eksplisiittisen ja implisiittisen työnjaon eli miten eri tehtävät on jaettu yhteisössä olevien toimijoiden kesken. Lastentarhaopettajaliiton

(2004) mukaan päiväkodin johtajan työnkuvaan kuuluu hieman johtajan vastuulla olevien lapsi- ja työntekijämääristä riippuen varhaiskasvatustoiminnan järjestämistä, lapsiryhmissä työskentelyä ja useita erilaisia hallinnollisia työtehtäviä. Muihin päiväkodin työntekijöihin nähden päiväkodin johtajan työnkuvasta erottuu erityisesti erilaiset hallinnolliset työtehtävät, kuten käyttöaste-suunnittelu sekä talousarvion suunnittelu, kunnan määrärahojen mukaisesti.

4.2.7 Seuraus

Kuutin (1995) mukaan seurauksella tarkoitetaan niitä tuloksia, joita työkaluilla tavoitellaan tai saadaan aikaan. Tutkimuskontekstissa tällä tarkoitetaan Päikyn tuomia seurauksia päiväkodin johtamiseen esimerkiksi uusien hyötyjen, haasteiden tai toimintatapojen kautta. Päikkyyn liittyen on odotettavissa, että sen kaikkia hyödyntämismahdollisuuksia ei välttämättä ole vielä tunnistettu, koska kyseinen tietojärjestelmä on vielä melko uusi. Järjestelmä antaa johtajille paljon uutta tietoa, mutta sen käyttäminen ja hyödyntäminen päätöksenteossa tulee luultavimmin olemaan vielä haasteellista. Konkreettiset tulokset tullaan saamaan tietoon päiväkodin johtajille suunnatun empiirisen tutkimuksen avulla.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa kuvataan tutkimusprosessin toteutus vaihe vaiheelta. Luvussa käydään läpi laadullisen tutkimuksen erityispiirteitä ja perustellaan sen soveltuvuutta tähän tutkimukseen. Tutkimusprosessin läpikäymisen lisäksi luvussa perustellaan tehdyt valinnat tutkimusprosessin taustalta hyödyntäen laadullista tutkimusta käsitteleviä aineistoja.

Luvun aluksi kerrataan vielä tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymys, johon empiirisellä tutkimuksella pyrittiin saamaan vastaus. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää Päikky-tietojärjestelmän tuomia vaikutuksia päiväkodin johtamiseen. Tutkimusongelman ratkaisemiseksi määriteltiin seuraava tutkimuskysymys:

- "Millä tavoilla Päikky-tietojärjestelmä on muuttanut päiväkodin johtamista?"

5.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivisella tutkimuksella tarkoitetaan laadullista tutkimusta. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2007) mukaan laadullisen tutkimuksen tavoitteena on tutkittavan kohteen kokonaisvaltainen kuvaaminen. Toisin kuin kvantitatiivisessa eli määrällisessä tutkimuksessa, laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on ymmärtää ja selvittää asioita, jotka eivät ole yksinkertaisesti mitattavissa. Päikky-tietojärjestelmä on melko uusi ja siten sitä ei ole vielä paljon tutkittu, joten laadullinen tutkimus soveltuu menetelmäksi tähän tutkimusaiheeseen. Tässä tutkimuksessa kvalitatiivisen tutkimuksen valintaa tukevat siis erityisesti se, että tutkimuskohde on uusi ja sitä halutaan kuvata sekä ymmärtää kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi ym., 2007; Myers & Newman, 2007.)

Laadullisella tutkimuksella pyritään saamaan aikaan uutta ja mahdollisesti myös jotain ennalta odottamatonta tietoa. Tutkimukselle tyypillistä on induktiivinen päättely eli tutkimustuloksilla pyritään saamaan aikaan yleistettäviä

päätelmiä. Laadullisen tutkimuksen otanta on tarkoituksenmukaista, ei satunnaisotannallista, kuten usein määrällisessä tutkimuksessa. (Hirsjärvi ym., 2007; Myers & Newman, 2007.)

Laadullisen tutkimuksen tulosten yleistettävyyden näkökulmasta Flick (2009) korostaa, että yleistettävyyttä vaikeuttaa kontekstin erityispiirteisyys. Tämän lisäksi tutkijan omat valinnat vaikuttavat omalla tavallaan tutkimustuloksiin. Myös Hirsjärven ja muiden (2007) mukaan ei ole olemassa täysin samanlaisia tutkimuskohteita ja -asetteluita, jotka vaikuttavat oleellisesti laadullisten tutkimustulosten yleistettävyyteen.

5.2 Tiedonkeruumenetelmä

Haastattelu on käytetyin tapa kerätä laadullisen tutkimuksen aineistoa. Haastattelun tarkoitus on luoda keskustelunomainen tilanne haastattelijan ja haastateltavan välille sekä mahdollistaa haastateltavan luonteva kokemusten kerronta. Haastatteluja voidaan toteuttaa yksilö-, pari- tai ryhmähaastatteluilla. (Aaltola & Valli, 2011; Hirsjärvi & Hurme, 2010; Myers & Newman, 2007.)

Aaltolan ja Vallin (2011) mukaan haastatteluja voidaan katsoa olevan kolme eri tyyppiä: strukturoimaton, puolistrukturoitu ja strukturoitu haastattelu. Myös Myers ja Newman (2007) vahvistavat nämä haastattelutyypit sekä lisäävät ryhmähaastattelun yhdeksi laadullisen haastattelun muodoksi. Strukturoimatonta haastattelua kutsutaan usein myös avoimeksi haastatteluksi. Tässä haastattelutyypissä ei ole selkeää runkoa, vaan haastattelutilanne on hyvin keskustelunomainen. Puolistrukturoidussa haastattelussa haastattelukysymykset ovat kaikille samoja, mutta valmiita vastausvaihtoehtoja ei ole, vaan haastateltava vastaa kysymyksiin omin sanoin. Strukturoidussa haastattelussa eli lomakehaastattelussa kysymykset ovat ennalta määrättyjä ja järjestys on kaikille sama. Lomakehaastattelussa haastattelijalla on usein valmiit vastausvaihtoehdot päätettynä. (Aaltola & Valli, 2011; Myers & Newman, 2007.)

Hirsjärvi ja Hurme (2010) käyttävät puolistrukturoidusta haastattelusta käsitettä teemahaastattelu, jota käytettiin tämän tutkimuksen haastattelutyypinä. Teemahaastattelulle tyypillistä on, että teemat ovat ennalta määrättyjä, mutta haastatteluissa käytetyt kysymykset saattavat vaihdella haastatteluiden välillä eikä kysymyksiä ole täysin ennalta määrätty. Tässä tutkimuksessa yhteistä jokaiselle haastatteluille oli, että valitut teemat toistuivat jokaisessa haastattelussa. (Hirsjärvi & Hurme, 2010.)

Tässä tutkimuksessa käytettiin haastatteluissa seuraavia ennalta valittuja teemoja ja tarvittaessa apukysymyksiä (liite 1), jotka muodostettiin tutkimuskirjallisuuden kautta sekä koehaastattelun kautta tulleiden kokemusten pohjalta. Haastatteluissa käytetyt teemat olivat seuraavat:

1. Haastateltavan taustatiedot
2. Päikyn käyttöönotto ja käyttäminen
3. Päikky ja viestintä

4. Päikky ja henkilöstöressurssien suunnittelu
5. Haasteet ja mahdollisuudet
6. Tulevaisuus ja kehittäminen
7. Vapaa sana ja loppuyhteenveto

Ensimmäisessä teemassa paneuduttiin haastateltavien taustatietoihin. Toinen teema keskittyi Päikyn käyttöönottoon sekä käyttämiseen ja siinä selvitettiin erityisesti haastateltavien käyttötapoja liittyen Päikkyyn. Kolmannessa ja neljännessä teemassa selvitettiin Päikyn tuomia muutoksia viestintään ja henkilöstöressurssien suunnitteluun. Kyseisten teemojen valintaa voidaan perustella käytetyillä aineistoilla sekä ennako-olettamuksilla niistä johtamisen osaluista, joissa on todennäköisesti tapahtunut muutosta Päikyn myötä. Viidennessä teemassa paneuduttiin Päikyn tuomiin haasteisiin ja mahdollisuuksiin päiväkodin johtajan työssä. Viimeiset kaksi teemaa liittyivät Päikyn kehittämiseen ja haastateltaville annettiin tilaisuus vapaalle sanalle. Vapaan sanan tarkoitus on mahdollistaa teemojen ulkopuolelle asettuneiden asioiden tuleminen esille. Haastattelujen lopuksi haastattelihoita pyydettiin vielä kiteyttämään Päikyn suurin hyöty sekä haaste.

5.3 Tiedonkeräys ja otanta

Tiedonkeruun suunnittelun ensimmäinen vaihe oli tutkimusluvan hakeminen valituista kunnista (liite 2). Flick (2009) korostaa otantaa koskevien valintojen arvoa tutkimuskysymykseen vastauksen saamisen kannalta ja siten tärkeäksi vaiheeksi laadullisessa tutkimusprosessissa. Myös Myersin ja Newmanin (2007) mukaan tutkimuksen otantaan liittyvillä valinnoilla on tärkeä merkitys tutkimuksen onnistumisen näkökulmasta. Tutkimuksen kunnat valikoituivat henkilökohtaisten tietojen avulla Päikkyä käyttävistä kunnista. Tämän lisäksi erityinen painoarvo oli myös siinä, että joissain valituissa kunnissa on käytössä hoitoaikaperusteinen laskutusmalli, sillä tällä nähtiin olevan vaikutusta tutkimustulosten kannalta. Tutkimuslupaa haettiin yhteensä kolmesta pääkaupunkiseudun ulkopuolisesta kunnasta varhaiskasvatuksesta vastaavalta henkilöltä. Tutkimuslupa myönnettiin jokaisesta haetusta kunnasta.

Tiedonkeruun suunnittelun seuraava vaihe oli yhteydenotto haastateltaviin henkilöihin ja haastatteluajkojen sopiminen. Haastateltaviin otettiin yhteyttä sähköpostilla ja haastatteluja sovittiin yhteensä seitsemän päiväkodin johtajan kanssa. Haastateltavien yhteystiedot löytyivät kuntien verkkosivuilta. Suoritettujen haastatteluiden ja litterointien jälkeen todettiin, että haastatteluissa ei tullut ilmi enää uutta tietoa eikä perusteltua tarvetta uusien haastattelujen sopimisille enää ollut, vaan alkuperäinen otantajoukko katsottiin riittäväksi. Hirsjärven ja muiden (2007) mukaan otanta on silloin riittävä, kun samat asiat alkavat toistua haastatteluissa eikä uutta tietoa tule esiin eli haastatteluissa ilmenee saturaatio.

Taulukossa 1 on havainnollistettu otannan taustatiedot. Tutkimukseen osallistui seitsemän kunnallisella sektorilla toimivaa päiväkodin johtajaa, joista kahden päiväkodin johtajan yksiköissä oli käytössä hoitoaikaperusteinen laskutus. Kaikki päiväkodin johtajat olivat naisia, mikä on hyvin naisvaltaisella alalla perusteltua. Päiväkodin johtajien ikäjakauma oli 35–61 vuotta. Haastateltavien ikää ei ole haastateltavien mahdollisen tunnistamisen vuoksi otantatiedoissa eritelty eikä haastateltavan iällä nähty olevan tässä tutkimuksessa painoarvoa. Päiväkodin johtajina tai vastaavissa päivähoidon esimiestöissä haastateltavat olivat toimineet 2 kuukaudesta 21 vuoteen. Päiväkodin johtajien koulutustausta vaihteli sosionomin ja lastentarhanopettajan välillä ja usealla johtajalla oli myös johtamisen ammattitutkinto tai vastaava suoritettuna. Yhden päiväkodin johtajan työnkuvaan kuului hallinnollisten työtehtävien lisäksi lapsiryhmässä työskentelyä, mutta muutoin työtehtävät painoutuivat pelkästään hallinnollisiin tehtäviin.

TAULUKKO 1 Otannan taustatiedot

	Sukupuoli	Pohjakoulutus	Johtamis- kokemus	Työtehtävät	Päikky käytössä	Hoitoaikaperust. laskutus
1	nainen	sosionomi	2 kk	hallinnollisia ja lapsiryhmiä	2-3 v	ei käytössä
2	nainen	sosionomi	1 v	hallinnollisia	2 v	ei käytössä
3	nainen	last.tar.opettaja	10 v	hallinnollisia	2 v	ei käytössä
4	nainen	sosionomi	3 v	hallinnollisia	2 v	ei käytössä
5	nainen	sosionomi	8 v	hallinnollisia	2 v	käytössä
6	nainen	last.tar.opettaja	yli 20 v	hallinnollisia	2 v	käytössä
7	nainen	last.tar.opettaja	yli 20 v	hallinnollisia	1,5 v	ei käytössä

Aaltola ja Valli (2001) korostavat haastattelupaikan valinnan merkitystä, sillä rauhallisella tilalla mahdollistetaan sopiva vuorovaikutustilanne ilman ulkopuolisia häiriötekijöitä. Tämän tutkimuksen haastattelut suoritettiin haastateltavan omassa työhuoneessa tai vastaavassa rauhallisessa tilassa päiväkotirakennuksessa. Haastattelut suoritettiin yksilöhaastatteluilla viikkojen 18 ja 19 aikana vuonna 2017. Kaikki haastattelut nauhoitettiin kahdella eri älypuhelimella, jotta teknisen vian mahdollisuus pystyttiin huomioimaan haastattelutilanteessa. Haastattelut olivat kestoiltaan 20–50 minuuttia ja haastattelutilanteeseen varattiin tunti aikaa.

Myers ja Newman (2007) sekä Flick (2009) alleviivaavat tutkimuksen eettisen näkökulman tärkeyttä. Tässä tutkimuksessa tutkimuslupa anottiin jokaiselta kunnasta ja lisäksi haastattelun aluksi jokaiselta haastateltavalta pyydettiin allekirjoitus suostumuslomakkeeseen. Lomakkeella vahvistettiin haastateltavan tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuus ja pyydettiin lupa haastattelun nauhoittamiseen (liite 3). Kaikki haastateltavat allekirjoittivat luvan. Tutkimustulokset säilytettiin ja käsiteltiin luottamuksellisesti.

5.4 Aineiston analysointi

Ennen aineistojen analysointia haastattelut tulee saada helpommin analysoitavaan muotoon. Hirsjärvi ja muut (2007) määrittelevät litteroinnin olevan haastattelujen puhtaaksi kirjoittamista sanasanalliseen muotoon. Tämän tutkimuksen haastattelujen litteroinnit suoritettiin joko samana tai haastattelua seuraavana päivänä. Litterointi tehtiin Microsoft Wordin avulla mahdollisimman sanatarkasti, mutta haastattelun äänellisillä vaikutuksilla, kuten äänenpainolla, ei katsottu olevan tässä tutkimuksessa merkitystä.

Hirsjärven ja muiden (2007) mukaan laadullisia aineistoja voidaan analysoida monin eri tavoin, mutta ne voidaan karkeasti jakaa kahteen lähestymistapaan: selittämiseen - ja ymmärtämiseen pyrkivään. Laadullisessa tutkimuksessa aineistojen analysoinnissa tuottaa haasteita vaihtoehtojen laaja kirjo ja se, ettei tiukkoja sääntöjä analysointiin ole määritelty. Laadullisia aineistoja analysoidaan tyypillisimmin seuraavilla analysointimenetelmillä: teemoittelu, tyypittely, diskurssianalyysi ja keskusteluanalyysi. Lisäksi analysoinnissa voidaan hyödyntää tilastollisia tekniikoita, joita käytetään laajemmin määrällisessä tutkimuksessa. (Hirsjärvi ym., 2007; Hirsjärvi & Hurme, 2010.)

Aaltolan ja Vallin (2001) sekä Hirsjärven ja Hurmeen (2010) mukaan teema-haastatteluaineistoa analysoidaan usein teemoittelemalla, jolla tarkoitetaan aineiston jäsentämistä teemojen mukaisiksi. Toinen yleinen analysointitapa on tyypittely eli erilaisten tyyppikuvausten muodostaminen aineistosta. Teema-haastattelun selkeä etu on, että valmiita teemoja on jo etukäteen määritelty, jolloin analysointi teemoittain on helpompaa. (Aaltola & Valli, 2001.) Tässä tutkimuksessa tutkimustulosten analysoinnissa ja esittämisessä hyödynnettiin ennalta määriteltyjen teemojen lisäksi toimintajärjestelmän mallia. Toimintajärjestelmän mallista hyödynnettiin päiväkodin johtajan ja Päikyn suhdetta sekä sitä kautta esiin tulleita tutkimustuloksia. Tutkimustulosten läpikäynti aloitetaan luvussa 6, jossa myös toimintajärjestelmän malli on esitetty uudelleen ja aineiston analysoinnissa hyödynnetyt teemat esitelty.

5.5 Luotettavuuden arviointi

Reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimustulosten toistettavuutta eli sitä, että saadut tutkimustulokset eivät ole sattumanvaraisia. Reliabiliteetti saadaan todennettua tutkittaessa samaa henkilöä kahdesti: jos molemmilla tutkimuskerroilla saadaan sama tulos, tutkimustuloksia voidaan pitää reliabeleina. Toinen tapa todentaa tutkimustulosten reliabiliteetti on kahden arvioitsijan päätyminen samaan tutkimustulokseen. Tutkimuksessa validiteetilla tarkoitetaan mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä on ollut tarkoitus. Validiteettia heikentäviä tekijöitä ovat esimerkiksi lomakehaastattelun kysymysten tulkinnallisuus. (Hirsjärvi ym., 2007; Hirsjärvi & Hurme, 2010.)

Reliabiliteetin ja validiteetin käsitteet liittyvät yleensä määrällisen tutkimuksen arvioimiseen. Laadullisessa tutkimuksessa käsitteitä ei käytetä samassa laajuudessa, mutta myös laadullisen tutkimuksen luotettavuutta tulee arvioida jollain tavalla. Hirsjärvi ja muut (2007) sekä Flick (2009) korostavat, että laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan parantaa tutkimusprosessin yksityiskohtaisella kuvaamisella, johon on myös tässä luvussa 5 pyritty.

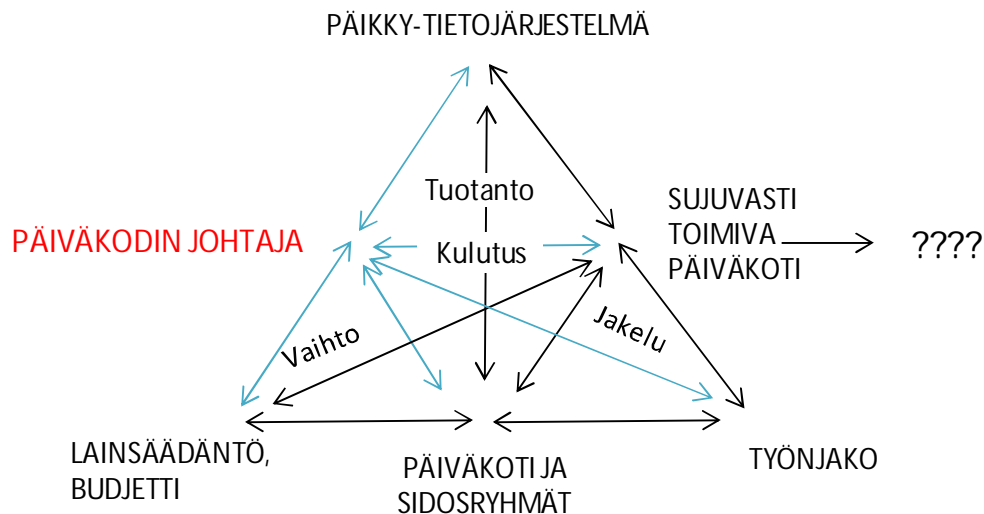
Tutkimuksen teemat pyrittiin valikoimaan lähdekirjallisuuden ja aiempien tutkimusten perusteella. Oman haasteensa loi melko erityinen tutkimusaihe, jolloin selkeiden teemojen löytäminen oli haastavampaa. Tutkimuksen haastattelurunko testattiin koehaastattelulla entiselle päiväkodin johtajalle. Teemoja ja apukysymyksiä muokattiin hieman tehdyn koehaastattelun perusteella, jotta varmistettiin vastausten saaminen tutkimusongelmaan. Koehaastattelulla haluttiin antaa myös varmuutta tutkijalle, jolle tämä kvalitatiivinen tutkimus oli ensimmäinen laatuaan.

Myers ja Newman (2007) korostavat, että haastattelutilanteisiin liian vähän varattu aika aiheuttaa ongelmia haastattelujen suorittamisessa. Ajan loppuminen vaikuttaa negatiivisesti aineiston luotettavuuteen, koska haastattelua ei saada suoritettua loppuun saakka. Tässä tutkimuksessa haastattelutilanteeseen varattiin aikaa tunti, mikä mahdollisti tiedonkeruun suorittamisen ilman ajallista painetta. Hirsjärven ja Hurmeen (2010) mukaan haastatteluaineiston laatua voidaan parantaa varmistamalla teknisten välineistön toimivuus. Nämä haastattelut nauhoitettiin kahdella eri älypuhelimella, jotta poissuljettiin teknisen vian mahdollinen haitta nauhoitukselle. Älypuhelinien nauhoittaminen testattiin etukäteen ja varmistettiin tallennustilan riittävyys. Haastattelun jälkeen tallenteet siirrettiin ulkoiselle kovalevyille ja pilveen.

Hirsjärven ja Hurmeen (2010) mukaan haastattelutilanne edellyttää rauhallisen tilan. Haastattelu suoritettiin haastateltavan työhuoneessa tai vastaavassa rauhallisessa tilassa päiväkodissa ja näin mahdollistettiin rauhallinen haastattelu ympäristö ilman ulkoisia häiriötekijöitä. Hirsjärvi ja Hurme (2010) painottavat lisäksi muiden ihmisten läsnäolon saattavan vaikuttaa haastatteluun negatiivisesti. Tämän tutkimuksen haastattelut toteutettiin yksilohaastatteluina, joten mahdollisilla muilla haastateltavilla ei ollut vaikutusta haastattelutilanteeseen.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä luvussa esitellään tutkimustuloksia Engeströmin toimintajärjestelmän mallin avulla. Tulosten esittämisessä keskitytään tutkimuskohteena olleeseen päiväkodin johtajan näkökulmaan ja Päikyn vaikutukseen johtamistyöhön. Muiden toimintajärjestelmän mallin elementtien välisiä suhteita ei ole tutkimuskontekstin kannalta aiheellista käydä läpi, sillä valittuna oli vain yhden perspektiivin eli päiväkodin johtajan näkökulma uuteen tietojärjestelmään Päikkyyn.

KUVIO 6 Päiväkodin johtaja Engeströmin toimintajärjestelmän mallissa

Tutkimustulokset jaoteltiin Engeströmin mallia hyödyntäen seuraavien otsikoiden alle:

1. Päikyn käyttö päiväkodin johtajan näkökulmasta
2. Päikyn vaikutus päiväkodin työnjako
3. Päikyn vaikutus päiväkodin johtajan ja sidosryhmien väliseen toimintaan

4. Päikyn vaikutus päiväkodin sääntöihin
5. Päikyn avulla kohti sujuvampaa toimivaa päiväkotia?
6. Päikyn kehittämiskohteet

Tutkimukseen osallistui yhteensä seitsemän kunnallisella sektorilla toimivaa päiväkodin johtajaa, joiden taustatiedot on kuvailtu taulukossa 1. Päiväkodin johtajien ikäjakauma oli 35–61 vuotta ja kaikki tutkimukseen osallistujat olivat naispuoleisia. Päiväkodin johtajien koulutustausta vaihteli sosionomin ja lastentarhanopettajan välillä ja tämän lisäksi usealla johtajalla oli myös erilaisia johtamisopintoja suoritettuna. Päiväkodin johtajina tai vastaavissa päivähoiton esimiestöissä haastateltavat olivat toimineet 2 kuukaudesta 21 vuoteen. Yhden johtajan työnkuvaan kuului hallinnollisten työtehtävien lisäksi lapsiryhmässä työskentelyä, mutta muutoin haastateltavat toimivat pelkästään hallinnollisissa työtehtävissä.

6.1 Päikyn käyttö päiväkodin johtajan näkökulmasta

Tässä alaluvussa esitellään tutkimustuloksia tekijän eli päiväkodin johtajan ja kohteen eli Päikyn välisestä näkökulmasta. Tutkimustuloksissa käydään läpi, miten päiväkodin johtajat käyttivät Päikkyä ja millä tavoilla he hyödynsivät järjestelmää omassa työssään. Tutkimustuloksissa käsitellään lisäksi, minkälaisia muutoksia järjestelmä on saanut aikaan päiväkodin johtamisessa sekä hieman myös sivuten koko päiväkodin toimintajärjestelmässä.

Päiväkodin johtajat kokivat, että he saivat aluksi riittävän koulutuksen Päikyn käyttöön. Osa johtajista koki, että järjestelmän lisääntynyt käyttö on luonut tarpeen lisäkoulutuksille, jotta Päikystä saataisiin enemmän irti. Tämän lisäksi järjestelmän lisäosat ja uudet mahdollisuudet olivat luoneet tarpeen lisäkoulutuksille.

Koin, että niillä vinkeillä ja ohjeistuksilla, mitä mukavaIT on tehnyt, niin aika pitkälle pääsee. Mutta se voi myös olla se mun luonne, joka kokeilee ja katsoo onko näin vai ei. En mä ainakaan vielä oo tota ohjelmaa solmuun saanut. Sit huomaa, kun sitä oppii muilta myös, että hoksaa "ai tässä on tämmönenkin mahdollisuus". Semmosiin vinkkeihin tarttuu. Paljon siinä ohjelmassa on varmasti semmosia mahdollisuuksia, joita ei oo vielä hoksannut edes käyttää. (johtaja 2)

Koulutus oli varmaan silloin ihan riittävää, että sielä oli tuttu ihminen sitten se kouluttaja, että pystyi ottaan yhteyttä koska vaan ja kysyyn. Meillä on tässä niin hyvät verkostot, että keltä vaan voi kysyä sitten, jos ei osaa. Sitten ne Päikky-vastaavat on niin hyviä, että ne osaa. (johtaja 3)

Meillä oli niin tota siis yhteisiä koulutuksia siihen, että mitä se tarkoittaa ja miten se menee. Siinä kohtaa oli ihan riittävä, että nyt sitten varmaan tuntuu, että matkalla välillä on jotain, jotain koulutuksia on ollutkin, kun on tullut jotain lisäosia, niin ei nyt lisäosia, mutta sillai erilaisia toimintoja tai, että on pystynyt hyödyntämään jotain. Mut-

ta ehkä vielä siinä olisi asioita, joita me pystyttäis hyödyntään siinä, joita me ei osa-
ta/tiedetä hyödyntää. (johtaja 4)

No se täällä oli semmonen tosi ihana (kouluttajan nimi) oli tän Päikyn kouluttajana
meillä täällä, että oli useampia sessioita, jossa sitten oltiin. Että kyllä semmoista ihan
kädestä pitäen ohjausta sai ja mun mielestä se kyllä ainakin mun ikäiselle ihmisellä,
koska en koe mitään mielen paloa näihin mobiileihin. (johtaja 6)

Päikky oli ollut käytössä tutkimukseen osallistuneiden johtajien päiväkodeissa
2–3 vuotta. Päiväkodin johtajat käyttivät Päikkyä työssään viikoittain, useim-
mat jopa päivittäin. Päiväkodin johtajat käyttivät Päikkyä pääsääntöisesti tieto-
koneella ja tabletilla, koska hallinnon käyttöliittymästä ei ole tarjolla mobiiliver-
siota. Osa johtajista käytti mobiilitoteutuksena varhaiskasvatuksen työntekijöi-
den käyttöliittymää, jossa ei kuitenkaan ole kaikkia samoja toimintoja kuin hal-
linnon käyttöliittymässä.

Meillähän ei johtajien puhelimissa ole sitä sovellusta, että mä käytän sitä tabletilla.
(johtaja 2)

No käytän Päikkyä työssäni oikeestaan päivittäin. Tästä luurista mobiilista ja sitten
tietysti, kun mä istun toimistossa, niin sitten mä täällä koneen kautta. Koska se on sit-
ten jo helpommin hallittavissa, kun se on isompi näyttö. Että tota. Kyllä ihan päivit-
tään käyn. (johtaja 6)

Käytän Päikkyä päivittäin työssäni, koko ajan tavallaan enenemissä määrin, kun
hoksaa enemmän sieltä. (johtaja 2)

Päiväkodin johtajat hyödynsivät Päikkyä erityisestä lapsi- ja työntekijätilanteiden
tarkisteluun, viestintään ja erilaiseen raportointiin. Näihin osa-alueisiin koettiin
tulleen myös merkittävimpiä muutoksia Päikyn myötä. Lasten läsnäolotietojen
lisäksi Päikky mahdollistaa tarkemman työntekijöiden työajan seurannan, kun
johtaja pystyy seuraamaan työntekijöiden työaikaleimuksia.

...hallinnon liittymän kautta merkkään työntekijöiden poissaoloja tai muita muutok-
sia ja sitten seurailen lapsimääriä päivittäin. (johtaja 2)

Tarkastelen ihan sitä lapsimääriä, että kuinka paljon on lapsia. Ja etenkin silloin, jos
tulee ilmoitus poissaolosta, niin aina ensimmäisenä menen Päikkyyn. Mä katson,
sieltä näkee niin näppärästi, oon mä sitten kummassa talossa tahansa, mä nään työ-
vuorot sieltä, että tokihan niihin muutoksia on, mutta semmonen yleisilmäys. (johtaja
1)

No siis pääasiassa käyn laittamassa työntekijöiden poissaoloja, niitä kirjaamassa sin-
ne. Sitten niin tota tai sitten käy korjaamassa jotain kirjausvirheitä. Tai sitten käy kat-
somassa laskennallisuuksia, läsnäoloja, niin tota sieltä. Ja nyt tietysti sitten nyt oon
käynyt noita tunnusten vanhempien ja huoltajien niitä tunnusten hallintaa käynyt
tsekkaamassa, että onko ne aktivoinut niitä vai eikö ne oo. (johtaja 4)

No jos mä esimerkiksi tarvitsen sijaista, niin mä saatan käydä katsoon ton Päikyn
kautta lasten ilmoitetut läsnäolot esimerkiksi tulevalle viikolle tai sille päivälle, kun

mä tarvitsen sijaisen. Tai sitten hallintoliittymässä jos käy tekemässä noita katsomassa esimerkiksi lasten läsnäoloja, sillai että minkälaisia työaikoja heillä on ollut. Tai sitten henkilökunnan työaikoja mä oon joskus käynyt sieltä katsomassa, kun hehän tägittää itsensä sitä kautta sisään. Sitten tavallaan, jos käy jonkun lapsen tietoihin tekemässä jotain, niin sieltä kautta käy tekemässä. (johtaja 5)

No esimerkiksi nyt vielä toistaiseksi, niin kerran viikossa käyn ottamassa ajot niinkun seuraavan viikon tota lasten määristä, koska sitä kautta vielä tilataan ruuat eri ohjelman kautta. (johtaja 6)

Työajan kirjaamisesta on tullut tarkempaa ja just se semmonen sisäinen valvonta tavallaan siinäkin, että näkee oikeesti reaaliajassa sen koska se työntekijä tulee ja koska se lähtee. (johtaja 2)

Itse käytän Päikkyä myös oman työajan seurantaan eli mä kirjaan itseni töihin ja ulos, että oon kokenut sen ihan käteväksi. (johtaja 7)

Osassa päiväkodeista Päikkyä ei käytetty oikeastaan lainkaan viestinnällisenä välineenä, vaan käytössä oli toisenlainen sähköinen järjestelmä päiväkodin viestintään. Muissa yksiköissä Päikyn viestinnällistä puolta hyödynnettiin enemmän ja Päikky oli muuttanut päiväkodin viestinnällisiä toimintatapoja.

Siihen on velvoitettu, että se (Päikky) ois se ensisijainen viestintäkeino, mutta se tekstiviesti tulee vielä aika paljon helpommin. (johtaja 2)

Nyt se on ainakin täällä meillä päiväkodissa niinku selvästi enemmän lähetetään perheille sieltä nimenomaan viestejä, että ei niinku sähköposteja tai puhumattakaan tekstiviesteistä. (johtaja 3)

...meillä on tullut enemmän käytännöksi se viestien välittäminen sitä kautta, niin sitten myös viestejä lähetän sitä kautta tai käyn katsomassa mitä viestejä on lähetetty. (johtaja 3)

Osassa päiväkodeista Päikky oli vahvemmassa roolissa viestinnällisestä näkökulmasta ja huoltajia kohtaan tarvittava viestintä hoidettiin pääasiassa Päikyn kautta. Edelleen Päikyn kanssa rinnan käytettiin paperisia lappuja, sähköposteja ja tekstiviestejä. Jotkut johtajat eivät itse olleet käyttäneet Päikyn viestinnällisiä toimintoja, mutta heidän päiväkotien ryhmissä niitä oli hyödynnetty.

...tiedän, että ryhmistä ne lähettää Päikyn kautta viestejä. (johtaja 5)

No tota varmaan vielä tiimit käyttää enemmän perus tekstiviestiä. (johtaja 6)

Päikyn nähtiin helpottavan päiväkodin viestintää huoltajiin. Päikyn avulla sama viesti voitiin lähettää kaikille päiväkodin huoltajille kerralla, kun aikaisemmin viestintä on tapahtunut joko keskitetysti päiväkodin ryhmissä tai muulla sovitulla tavalla. Päikyn avulla erilaisten kyselyiden, kuten loma-aikakyselyiden, tekeminen nähtiin vaivattomammaksi ja vanhemmat tavoitetaan helpommin. Monissa päiväkodeissa kesälomakysely oli ensimmäistä ker-

taa käytössä ja loma-aikojen ilmoittamisia otettiin vastaan myös muutoin kuin Päikyn kautta.

...kyllä siinä ainakin näissä lomakyselyissä se helpottaa ihan valtavasti sitä tietoa (johtaja 5)

...jatkossa kyllä varmaan pyritään sitä kautta, että päästäis pois niistä eteisissä olevista paperikyselyistä ja lomakkeiden täytöstä, irtopapereiden käytöstä. (johtaja 7)

Ennen sähköisiä järjestelmiä päiväkotien viestintä on tapahtunut pitkälti paperisten lappujen ja arjessa tapahtuvan suusanallisen viestinnän avulla. Paperisia lappuja on jaettu perheisiin tai niitä on kiinnitelty päiväkotien ilmoitustauluille tai eteisiin.

Lippulappuja, mutta aina on pyritty siihen, että jos lippulappu on ovesa, niin se tieto on mennyt myös sähköisenä vanhemmille. (johtaja 5)

Henkilökunnan ja huoltajien välinen kommunikointi ja vuorovaikutus ovat erittäin tärkeässä roolissa varhaiskasvatuksessa. Lapsen kasvatuksen tukemiseen tarvitaan päiväkodin ja huoltajien välistä yhteistyötä eikä kaikkea viestintää ole syytäkään sähköistää. Osa vanhemmista koki, että Päikky vie yhteydenpidon kokonaan päiväkodin työntekijöiden, huoltajien ja lapsien väliltä.

Kokevat sen (vanhemmat), että koska se on työlästä, niin se on hankalaa ja kuormittavaa ja että se vie kokonaan sen yhteyden vanhempien kanssa ja että vaan puhutaan puhelimitse, vaikka se ei oikeasti ole niin. (johtaja 1)

Päikyn kautta nähdään lapsi- ja kasvattajatilanne sekä keitä henkilöitä on paikalla tai odotettavissa paikalle kyseisenä päivänä. Näin olleen ylimääräisiä puheluita tai ryhmissä vierailua ei tarvita, kun tilanne nähdään Päikystä ja mahdolliset kasvattajien siirtäminen päivän aikana voidaan nopeasti suunnitella. Tämän voidaan katsoa helpottaneen päiväkodin sisäistä viestintää.

Päikystä on apua se, että pystyt tarkastelemaan toisten ryhmien lapsilukumääriä. Koska, jos tulee se tilanne, että hei meiltä lähtee joku kesken päivää pois, niin sä pystyt nopeesti katsomaan, että mites muissa ryhmissä, mihin mä soitan, että tuleeko saisko apua (johtaja 1)

Mä tarkastelen niitä yleensä niitä lasten laskennallisuuksia, se on ihan selvästi se tärkein. (johtaja 3)

Mutta kyllähän se semmoista tietoisuutta, mutta se ei ehkä oo viestintää, mutta semmoista lisätietoa tuo, että pystyy kattoo kuka tahansa työntekijä pystyy katsomaan muittenkin ryhmien lapsitilanteet ne laskennallisuudet. (johtaja 3)

Ennen Päikkyä jokaisen ryhmän lapsi- ja työntekijätilanne piti selvittää joko käymällä ryhmässä, soittamalla tai kysymällä asiaa tekstiviestillä.

Tarkastelen ihan sitä lapsimääriä, että kuinka paljon on lapsia. Ja etenkin silloin, jos tulee ilmoitus poissaolosta, niin aina ensimmäisenä menen Päikkyyn. (johtaja 1)

Ennen lapsilukutietoja piti konkreettisesti päästä ulos ryhmästä kysymässä, hei mikä teillä on tilanne ja hei mikä teillä on tilanne. Että toi, että sä pystyt lähtemättä ryhmästä, koska useimmiten saatat olla tommosissa tilanteissa yksin tai muuten, että se on tommonen helppo. Että mä oon ennen johtajana työskentelyä myös hyödyntänyt sitä paljon juuri tätä sitten, että sieltä näkee sen tilanteen. (johtaja 1)

Jotkut päiväkodit käyttivät viestinnän tukena muistilapputoimintoa, jolla tietoa pystytään tehokkaasti viestimään ja muistilappu häviää Päikystä näkyvistä 24 tunnin kuluttua.

Niinkun mä sanoin se muistilappu on aivan loistava juttu. (johtaja 1)

Se mikä pitäis ottaa vielä itselle on, että se muistilappujen käyttäminen kiehtoo mua, että se pitäis ottaa itselle enemmän työkaluksi. (johtaja 2)

Päikky on vaikuttanut päiväkotien turvallisuusjohtamiseen siten, että lapsien tiedot ovat helpommin ja reaaliaikaisemmin henkilöstön tiedossa. Päikky on väline, jolla pystytään tarkistamaan lapsien tilanne ja esimerkiksi tulipalon satuessa tarkistamaan, että kaikki lapset ja kasvattajat ovat turvassa. Aikaisemmin päiväkodeilla oli erilaisia tapoja pitää kirjaa hoidossa olevista lapsista, mutta Päikky mahdollistaa reaaliaikaisen seurannan, kun lapset kirjataan Päikyn kautta sisään ja ulos. Yksi yleinen tapa oli viuhkan tapainen keino eli lapsen kuvallinen kortti kiinnitettiin viuhkaan hänen tullessa hoitoon ja irrotettiin pois lähtiessä. Samanlaista viuhkaa käytettiin myös esimerkiksi retkillä, mutta nykyään Päikkyä hyödynnetään kyseisenlaisissa tilanteissa.

...musta se on niinku esim. just nää turvallisuusnäkökulmat lasten retkille lähtiessä, että enää ei oteta semmosia pikkusia retkialbumeita, jossa oli kaikki lasten tarvittavat tiedot, vaan sitten se on tossa kännykässä mobiilissa, että sieltä löytyy varahakijat ja vanhempien tiedot ja puhelinnumerot ja näin niin. Että kun ne vaan pidetään ajantasalla. (johtaja 6)

Jos tulis tässä vaikka tulipalo yhtäkkiä ja poistuttais tästä, niin ei kukaan muistais sitä ulkoa, että montako niitä on tänään just nyt paikalla; ketkä on tullut ja ketkä ei oo tullut. (johtaja 3)

Ja meillä on edelleen semmoset tietynlaiset viuhkat, mutta niitä ei käytetä niin aktiivisesti enää, mutta jos lähdetään vaikka retkelle, niin sieläkin on pakko olla mukana, kun puhelimia on vaan yks per ryhmä, niin on pakko olla niinku, jos jotakin sattuu, niin vanhempien yhteystiedot mukana ja sellaset kaikki. Niin sitten se otetaan sinne retkille, jos osa lapsista jää tänne ja osa retkelle, niin toisillakin on ne tiedot. Niin sillä lailla se on niinkun turvallisuuteen vaikuttava. (johtaja 3)

Lapset kirjataan Päikkyyn sisälle heidän tullessaan päiväkotiin ja ulos lähtiesään pois päiväkodista. Päikystä nähdään reaaliaikaisesti, keitä lapsia on paikalla ja keitä ei sekä pystytään nopeasti tarkistamaan esimerkiksi lapsen kuva ja

varahakijat. Tämä on erityisesti sijaisten näkökulmasta helpottavaa, kun pystyy nopeasti tarkistamaan tietoja Päikystä.

...just nää turvallisuusnäkökulmat lasten retkille lähtiessä, että enää ei oteta semmoisia pikkusia retkialbumeita, jossa oli kaikki lasten tarvittavat tiedot, vaan sitten se on tossa kännykässä mobiilissa, että sieltä löytyy varahakijat ja vanhempien tiedot ja puhelinnumerot. (johtaja 6)

Että semmoset oleelliset tiedot lapsista on tossa Päikyssä. Et jotka on semmosia, että tulee vaikka sijainen, niin se näkee ne. (johtaja 4)

Päikyn myötä osa johtajista koki, että tietojärjestelmät tuovat varhaiskasvatukseen myös päällekkäisiä töitä. Tätä aiheuttavat niin haasteet sähköisiin järjestelmiin luottamisissa kuin tiedottamisen tai muiden asioiden päällekkäisyyksissä. Erilliset merkinnät henkilökunnan tulevista työtarkastuksista tai koulutuksista kesken päivää eivät ole nähtävissä Päikyssä, joten joissain tilanteissa ryhmän todellinen henkilöstötilanne on tarkastettava suoraan ryhmästä eikä Päikyn lukuun voi ehdoitta luottaa.

Eryteisesti järjestelmien väliset rajapinnat ja tietojen siirtymisen luotettavuus koettiin tärkeäksi. Tutkimustulosten perusteella käyttöönottoaiheessa koetut ongelmat heijastavat vielä järjestelmän kautta saataviin hyötyihin ja niitä odotetaan löytyvät edelleen.

Mutta kun siinä alussa kaikki ei toiminut niinku me odotettiin, toivottiin, niin se oli välillä semmonen "voi vitsi, tää on tätä Päikkyä". Se on... parempaan suuntaan ollaan koko ajan menossa ja on menty. (johtaja 5)

Ja kyllähän meillä varhaiskasvatuksessa päiväkodeissa ollaan tehdään paljon päällekkäistä työtä. Että ensin kysytään Päikyn kautta ja sitten jotkut ei vastaa Päikyn kautta, niin sitten laitetaan sähköpostilla. Sitten ne ei vastaa sähköpostilla, sitten kysytään ovensuukyselynä ja annetaan lappua. (johtaja 6)

Kyllä mä sanoisin, että se luotettavuus, koska se.. että jos siellä tulee niitä katkopäiviä ja jotain päivityksiä, että sitten oikeesti ne päivitykset menis niin, että ne poistais sieltä jotain vanhoja tietoja. (johtaja 5)

Se on vaan ehkä välillä jopa lisännyt ajankäyttöä, että käy sitten sinne merkitsemässä työntekijöitten poissaolot... *kysytty miten merkkasi aiemmin* Aiemmin ne oli mulla käsikirjanpidossa, että mä oon pystynyt henkilöstöhallintajärjestelmästä tsekkaan, niin nyt mä käyn laittaan ne Päikkyyn ja sitten en mä voi kokonaan luopua siitä käsikirjanpidostakaan (johtaja 4)

...Päikkyhän ei kerro sitä koko totuutta siitä ryhmän tilanteesta, vaikka se näyttää, että lapsia on suhteessa henkilökuntaan niinkun vähemmän tai on kunnossa. Mutta se ei kerro sitten sitä koko totuutta sen ryhmän henkilökunnan tilanteesta, että mitä muuta siellä pyörii. (johtaja 5)

...mä uskon, että kun me päästään tästä vähän eteenpäin ja toi viestintä ja hoitoaikojen ilmoittaminen siirtyy sinne, niin mä uskon, että vasta sitten se hyöty tulee näkyviin. (johtaja 4)

6.2 Päikyn vaikutus työnjakoon

Tässä alaluvussa käsitellään Päikyn vaikutusta päiväkotiyhteisön työnjakoon. Toimintajärjestelmän mallissa työnjaolla tarkoitetaan toimintajärjestelmässä olevien toimijoiden vastuualueita ja työtehtäviä. Päikyn näkökulmasta päiväkotikontekstissa toimijoiksi voidaan lukea päiväkodin johtajan lisäksi muut järjestelmän käyttäjät eli päiväkodin työntekijät ja huoltajat. Toimijoiksi huomioidaan myös muut päiväkotiyhteisön toimijat, kuten ruokahuollon työntekijät ja muut erilaiset kunnalliset toimijat.

Päiväkotiyhteisössä eri toimijoilla on melko tarkkaan jaotellut tehtävät. Varhaiskasvatustalakiin on kirjattu varhaiskasvatuksen tehtävät, joiden toteutumisesta päiväkodin johtajat huolehtivat ja tarjoavat niille suotuisan ympäristön. Tutkimustulosten mukaan merkittäviä muutoksia eri toimijoiden työnjakoihin ja vastuualueisiin ei ole tapahtunut, mutta päiväkotien toimintatavat ovat muuttuneet Päikyn myötä. Yksi suoranainen esimerkki työnjaon muutoksesta on lasten laskennallisuudesta ja sen ilmoittamisesta. Aikaisemmin useissa päiväkodeissa oli tapana, että työntekijät ilmoittavat aina aamuisin johtajalle lapsi- ja työntekijämäärät, mutta nyt päiväkodin johtaja pystyy tarkastamaan ne suoraan Päikystä.

Mulla oli semmoinen systeemi, että ne lähetti mulle tekstiviestin joka aamu kaikki ryhmät, että mikä on niitten laskennallisuus. (johtaja 3)

Tarkastelen ihan sitä lapsimääriä, että kuinka paljon on lapsia. Ja etenkin silloin, jos tulee ilmoitus poissaolosta, niin aina ensimmäisenä menen Päikkyyn. (johtaja 1)

Yhtenä merkittävänä muutoksena voidaan pitää myös sitä, että päiväkodin johtajan on helppo hoitaa päiväkodin viestintää keskitetysti Päikyn kautta koko päiväkodin huoltajille eikä viestintätehtäviä tarvitse jakaa jokaiselle ryhmälle erikseen hoidettavaksi.

Mutta se on nyt ainakin se viestin lähetys mihin se on näppärä, että on aika paljon semmoista mikä pitää tiedottaa perheille, että ennen piti aina tulostaa ja kuljetella tänne. Varsinkin, jos oli joku lyhyellä aikataululla tiedotettava, että se tarkoitti ihan sitä kuljettamista tonne ryhmien oviin niitä tai sitten lähettää sähköpostia, että tulostat-teko nää oviin. Että nyt mä saan sen kerralla kaikille (johtaja 3)

Päiväkodin johtajat kokivat, että Päikky on lisännyt päällekkäistä työtä. Tämä näkyy esimerkiksi viestinnässä, koska johtajan lähettämien kyselyiden jälkeen päiväkodin muu henkilöstö joutuu muistuttelemaan vanhempia kyselyyn vastaamisesta. Ongelmat rajapinnoissa aiheuttavat lisäksi haasteita luotettavuuden kanssa, kun kirjauksia joudutaan tuplatarkistamaan tai pitämään joistain asioista vielä käsikirjanpitoa.

Ja kyllähän meillä varhaiskasvatuksessa päiväkodeissa ollaan tehdään paljon päällekkäistä työtä. Että ensin kysytään Päikyn kautta ja sitten jotkut ei vastaa Päikyn

kautta, niin sitten laitetaan sähköpostilla. Sitten ne ei vastaa sähköpostilla, sitten kysytään ovensuukyselynä ja annetaan lappua. (johtaja 6)

Se on vaan ehkä välillä jopa lisännyt ajankäyttöä, että käy sitten sinne merkitsemässä työntekijöitten poissaolot... *kysytty miten merkkasi aiemmin* Aiemmin ne oli mulla käsikirjanpidossa, että mä oon pystynyt henkilöstöhallintajärjestelmästä tsekkaan, niin nyt mä käyn laittaan ne Päikkyyn ja sitten en mä voi kokonaan luopua siitä käsikirjanpidostakaan (johtaja 4)

Huoltajien näkökulmasta Päikyn kautta lähetetään erilaisia viestejä ja ilmoitetaan lapsien hoitoaikatietoja. Hoitoaikojen ilmoittaminen painottui Päikyn kautta erityisesti niissä päiväkodeissa, joissa hoitoaikaperusteinen laskutus oli käytössä. Aikaisemmin viestintä on tapahtunut sähköpostitse, puhelimitse tai suusanallisesti.

Päikyn kautta tapahtuu hoitoaikojen ilmoittaminen. (johtaja 1)

Ei ehkä vielä, kun ei olla siinä hoitoaikaperusteisessa laskutuksessa, jolloin vanhemmat ei millään tavalla käytä sitä kalenteriosuutta. (johtaja 2)

Parannettavaa vielä on, että jotkut hyvin tunnollisesti, mutta eivät kaikki oo ottanut sitä sellaseks rutiiniksi ja on jotkut vanhemmat sitten esimerkiksi kyseenalaistaneetkin sen tarpeellisuudenkin. (johtaja 7)

...osa ilmoittaa koko ajan sitä kautta ja siihen nyt kannustetaan tietysti, että ilmoittivat, koska siihenhän me nyt mennään joka tapauksessa varmaan. (johtaja 3)

6.3 Päikyn vaikutus päiväkodin johtajan ja sidosryhmien väliseen toimintaan

Tässä alaluvussa esitellään tutkimustuloksia tekijän eli päiväkodin johtajan ja päiväkotiyhteisön muiden toimijoiden välisestä näkökulmasta. Tutkimustuloksissa käydään läpi, minkälainen vaikutus Päikyillä on ollut päiväkodin johtajan ja päiväkodin eri sidosryhmien väliseen toimintaan.

Aikaisemmin varhaiskasvatuksen tietojärjestelmät on otettu käyttöön pienemmälle käyttäjäryhmälle, mutta Päikky on yksi ensimmäisistä laajemmalle käyttäjäryhmälle tarkoitetuista tietojärjestelmistä. Päikyn hyödyntäminen vaatii kaikkien käyttäjäryhmien sitouttamisen, koska mukana ovat niin hallinnolliset henkilöt, muu varhaiskasvatuksen henkilökunta ja huoltajat. Tämä luo haasteita päiväkodin johtajille, mikäli kaikki käyttäjät eivät ole sitoutuneita käyttämään järjestelmää ja käyttäjissä esiintyy muutosvastarintaa uutta järjestelmää kohtaan.

Päiväkodin johtajat kokivat, että henkilökunta on lähtenyt Päikyn käyttöön hyvin mukaan eikä suurempaa muutosvastarintaa ole koettu työntekijöiden puolelta. Päiväkodin johtajat näkivät inhimillisenä, että uuden tietojärjestelmään tottuminen vie toisilta työntekijöiltä enemmän aikaa. Työntekijöiden kohdalla haastavimpana nähtiin tarkkuus työaikaleimuksissa, sillä leimaus

esimerkiksi koulutukseen lähtiessä on oltava oikealla koodilla, jotta tieto siirtyy oikein Titaniaan.

Vaikka se on hyvin yksinkertainen käyttää, niin ne ongelmat tulee siinä, esimerkiksi työntekijöiden kohdalla, että he kirjaavat itsensä vaikka koulutukseen kesken päivää, että siinä tulee aina, että miten tää kirjataan. (johtaja 1)

...niin ne tietyt merkinnät, kun sä koodaat ittes niinkun sisälle ja lähdet koulutukseen, niin se miten sun pitää koodata klikata se sinne, että se oikeesti menee sinne Titaniaan oikeilla merkinnöillä. (johtaja 5)

Kyllä joo on näitä, jotka vastustaa periaatteessa ja tota tietysti kaiken uuden oppiminen ottaa aina aikansa ja aina tulee sitä jotain uutta ja mehän eletään tässä myllerryksessä koko ajan, että miks aina tulee, joku ei toimi, ja missä vika. Kun me ollaan suuntauduttu varhaiskasvatukseen pedagogiseen toimintaan eikä ollaan mitenkään näin niinkun tämmösiä tekniikan ihmisiä, niin tota kyllä ainakin tiedän, kun toisessa yksikössä on vanhempaa väkeä, niin on ihan haastetta. (johtaja 6)

Päikyn mahdollisuuksien hyödyntäminen vaatii kaikkien loppukäyttäjien sitoutumista järjestelmän käyttöön. Omat haasteensa luovat siis muut käyttäjät eli huoltajat ja päiväkodin työntekijät. Uuden tietojärjestelmän käyttöönotto ja käyttäjien sitouttaminen vievät aikaa ja kykyä vastata mahdolliseen muutosvastarintaan. Tutkimustuloksista oli havaittavissa, että uusien perheiden sitouttaminen järjestelmän käyttöön oli helpompaa kuin niiden, joilla järjestelmä olisi käytössä enää hetken aikaa. Osa johtajista näki, että järjestelmän siirtymäkausi on ollut melko pitkä, sillä kaikkien vanhempien mukaan saaminen vie aikaa.

...meillä on kaikenlaisia muitakin ohjelmia tässä vuosien varrella koko ajan tullut uusia lisää ja sen tietää, että aina on joku aluksi niinkun. Mutta onhan tässä niinku yleensä ne ohjelmat on tullut vaan pienemmälle porukalle niinku käyttöön. (johtaja 3)

...pitkä tää siirtymäkausi, että saa kaikki vanhemmat mukaan, niin sehän vie aikaa. Ja se vaatis sitten semmosen selkeän, mun pitäis pitää huolta siitä, että ryhmätkin pitää huolta siitä, että meillä on nyt vain ja ainoastaan käytössä. (johtaja 2)

...ei se oo Päikyn vika, että kaikki ihmiset eivät ole valmiita käyttämään sitä. (johtaja 1)

Mulle ei oo kukaan niinku kukaan ei oo ottanut yhteyttä. Meillä kyllä meni ne kirjautumisetkin niinku kaikki kirjautu sillein pienin muistutuksin niinku mutta ihan hyvin. Ja sitten tietysti, kun se on osa meidän elämää, niin kun mä teen sen palvelusopimuksen uuden perheen kanssa, niin mä käyn siinä jo niitä asioita läpi, niin se niinku helpottaa. (johtaja 3)

Joo ja niin kuin sanoin, niin uudet perheet on ottaneet sen helpommin ehkä omakseen, kun sit taas semmoset niinku nyt on esimerkiks kevään aikana ollut havaittavissa se, että semmoset lapset ja semmoset perheet, joidenka kuopus on lähdössä täältä eskariin, joiden päivähoitoura on tavallaan loppumaisillaan, ne on enää muutaman viikon, niin niitä ei oikeesti kiinnosta, niitä ei kiinnosta se aktivointi ja niille on ihan sama. Että pitäkää Päikkynne. (johtaja 2)

Kokevat sen (vanhemmat), että koska se on työlästä, niin se on hankalaa ja kuormittavaa ja että se vie kokonaan sen yhteyden vanhempien kanssa ja että vaan puhutaan puhelimitse, vaikka se ei oikeasti ole niin. (johtaja 1)

Päiväkodin johtajat kokivat huoltajien sitouttamisessa haastavimmiksi järjestelmän teknisen puolen asettamat haasteet. Haasteita aiheutuu myös siksi, koska kaikki eivät halua käyttää Päikkyä tai he käyttävät sitä väärin. Tämä on johtajan näkökulmasta haastavaa myös siksi, että perheille halutaan tarjota tasa-puolista asiakaspalvelua, mutta silti järjestelmän käyttöä halutaan vaatia.

Ehkä vähän tämä tietynlainen vastarinta tai onko se nyt välipitämättömyys, että he eivät ehkä oo ottaneet kaikki vanhemmat, niin sillä lailla tavallaan omaksi, että he näkis tärkeänä, että käyvät merkitsemässä ne hoitoajat. (johtaja 7)

Kyllä sitä vastaan on pullikoitu ja etenkin sitä vastaan, että hoitoajat pitää ilmoittaa sitä kautta, niin siitä varsinkin on tullut paljon palautetta ja tämä on tämmöinen ihan turhaa ja tarpeetonta, mutta pikkuhiljaa. (johtaja 1)

...mutta joskus on vaan vedettävä tiukkoja linjoja ja se on tietyllä tapaa haaste siinä mielessä, että halutaan toisaalta hyvää asiakaspalvelua ja sitä, että kaikilla on mahdollisuus samanlaiseen kohteluun ja sitten se palaute, joka tulee perheiltä, että se on raskas silloin, kun puhelimitse ei voi käyttää Chromea tai ei ole kotona tietokonetta tai tablettia tai näitä mitä on tullut, mitä siinä on vanhemman näkökulmasta osoittautunut raskaaksi. Sitten se linjanveto, se tiukka linjanveto, on tietyllä tapaa haastavaa, jos haluaa yhtälailla semmoista tasapuolista ja hyvää asiakaspalvelua. (johtaja 2)

...kyllä sen pitäis, että me ei voida vaatia vanhemmilta, että niillä on joku tietty järjestelmä, vaan tavallaan meidän järjestelmän pitää olla semmoinen, joka käy kaikille. (johtaja 4)

Muhun ei oo kukaan huoltaja ollut yhteydessä sen asian suhteen, mutta tiedän johtajia, joihin on oltu yhteydessä aika vihaisestikin, että miten he voi, kun heillä ei oo semmoista laitetta. Niin mun mielestä tää on vaan aiheellinen kysymys. Että eihän me voida pakottaa niitä ostamaan uusia laitteita. (johtaja 3)

Päikyn hyödyntämismahdollisuudet eri sidosryhmien välisen toiminnan näkökulmasta tuli enimmäkseen ilmi järjestelmän loppukäyttäjien näkökulmasta. Päikyn kautta saatavat hoitoaikatiedot mahdollistavat ruokailijoiden huomioimisen, mutta tietojen siirtyminen suoraan ruokien tilaamisjärjestelmä Jamixiin vähentäisi jälleen ylimääräistä työtä. Rajapinta Jamixin kanssa ei ollut tutkimushetkellä vielä sovittu, vaan sen mahdollistuminen oli vielä kesken.

Ja sitten melkein sanoisin, että jos se keskustelis ton Jamixin kanssa, niin se menis suoraan sinne Jamixiin ne määrät, niin se helpottais taas meitä. Että nythän me tehdään niinkun käydään joka lapsen kohdalla "ai se on maanantaina aamupalalta pois, tiistaina se tuleekin tohon aikaan.." niin sitten lasketaan, mun täytyy tilata ruokaa noin monta aamupalaa noin tolla päivälle, ai tossa toi allerginen puuttuu koko päivältä.. Että jos se tekiskin sen suoraan, niin se taas helpottais. (johtaja 5)

6.4 Päikyn vaikutus sääntöihin

Päiväkodin säännöillä tarkoitetaan päiväkotiyhteisön normeja, käytänteitä ja sosiaalisia suhteita. Päiväkotikulttuurin erilaiset käytännöt ja toimintatavat määrittelevät osaltaan päiväkotiyhteisön toimintaa ja jokainen päiväkotiyhteisö on omanlaisensa. Tässä alaluvussa käsitellään Päikyn vaikutusta päiväkotiyhteisön sääntöihin ensisijaisesti päiväkodin johtajan näkökulmasta, mutta koska useimmat säännöt koskevat samalla koko yhteisöä, esitellään tuloksia myös muista näkökulmista.

Yksi näkyvimmistä muutoksista päiväkodin arjessa on se, että työntekijät ja lapset leimataan päiväkotiin Päikyn kautta. Aiemmin lapsien läsnäolojen apuna päiväkodeilla oli omia käytänteitä, joista yksi oli turvallisuusviuhkan tapainen ratkaisu. Lapsen kortti lisättiin viuhkaan hänen tullessaan hoitoon ja poistettiin haettaessa hoidosta. Päiväkodin työntekijät merkkasivat työaikansa paperikirjanpidolla.

Me leimaamme lapset ja toki on niitä, joilla on lätkä aina jossain muualla, mutta siten kirjataan käsin. (johtaja 1)

...siinä oli semmonen systeemi, että sitä mukaan, kun lapset tuli aamulla, niin niitä lipuskoita laitettiin tähän ja "okei tänään on 17 lasta ja nää 5 ei oo paikalla tänään olenkaan." Ja kaikki tiesi kokoajan, että jos tulis tässä vaikka tulipalo yhtäkkiä ja poistuttais tästä, niin ei kukaan muistais sitä ulkoa, että montako niitä on tänään just nyt paikalla; ketkä on tullut ja ketkä ei oo tullut. (johtaja 3)

Aikaisemmin kirjattiin paperille ja työvuorojen suunnittelija vei ne sen aikaiseen ohjelmaan. (johtaja 2)

Yhtenä oleellisimpana tutkimustuloksena voidaan pitää sitä, että Päikky on vaikuttanut tapaan ilmoittaa ja seurata lasten hoitoaikatietoja. Ennen Päikkyä tietoja ilmoitettiin erillisellä paperilla, suusanallisesti tai jollain muulla sähköisellä viestintäkeinolla.

Päikyn kautta tapahtuu hoitoaikojen ilmoittaminen. (johtaja 1)

Päikyn kautta pystytään ilmoittamaan paljon erilaisia tietoja ja antamaan esimerkiksi lapsen valokuvauslupa. Allergia-asiat ovat turvallisuuskysymys ja ne keskustellaan aina vanhempien kanssa sekä todennetaan lääkärintodistuksilla. Päiväkotien palvelusopimukset tehdään edelleen paperisina ja lisäksi Päikky ei poista kaikkia allekirjoitettavien lupien käyttöä, joten viestintä ei senkään myötä voi muuttua pelkästään sähköiseksi.

Mutta kyllä me edelleen joudutaan papereillakin viestiin, kun ne joihin tarvii saada allekirjoituksia. (johtaja 3)

...musta se on niinku esim. just nää turvallisuusnäkökulmat lasten retkille lähtiessä, että enää ei oteta semmosia pikkusia retkialbumeita, jossa oli kaikki lasten tarvittavat

tiedot, vaan sitten se on tossa kännykässä mobiilissa, että sieltä löytyy varahakijat ja vanhempien tiedot ja puhelinnumerot ja näin niin. Että kun ne vaan pidetään ajantasalla. (johtaja 6)

Päikyn merkitys viestinnällisestä näkökulmasta vaihteli päiväkotien kesken. Päikyn avulla viestinnälliset toimintatavat muuttuivat osassa päiväkodeista.

Nyt se on ainakin täällä meillä päiväkodissa niinku selvästi enemmän lähetetään perheille sieltä nimenomaan viestejä, että ei niinku sähköposteja tai puhumattakaan tekstiviesteistä. (johtaja 3)

Haastavimpana asiana toimintatapojen muuttumisen kannalta nähtiin vanhempien sitouttaminen. Päiväkotiyhteisön säännöt eivät voi muuttua, jolleivät kaikki käyttäjät ole sitoutuneita Päikyn käyttöön. Toisaalta voiko päiväkotia vaatia järjestelmän käyttöä, jos perheiltä ei löydy järjestelmän käyttöön tarvittavia laitteita?

...mutta joskus on vaan vedettävä tiukkoja linjoja ja se on tietyllä tapaa haaste siinä mielessä, että halutaan toisaalta hyvää asiakaspalvelua ja sitä, että kaikilla on mahdollisuus samanlaiseen kohteluun ja sitten se palaute, joka tulee perheiltä, että se on raskas silloin, kun puhelimesta ei voi käyttää Chromea tai ei ole kotona tietokonetta tai tablettia tai näitä mitä on tullut, mitä siinä on vanhemman näkökulmasta osoittautunut raskaaksi. Sitten se linjanveto, se tiukka linjanveto, on tietyllä tapaa haastavaa, jos haluaa yhtäläillä semmoista tasapuolista ja hyvää asiakaspalvelua. (johtaja 2)

Muhun ei oo kukaan huoltaja ollut yhteydessä sen asian suhteen, mutta tiedän johtajia, joihin on oltu yhteydessä aika vihaisestikin, että miten he voi, kun heillä ei oo semmoista laitetta. Niin mun mielestä tää on vaan aiheellinen kysymys. Että eihän me voida pakottaa niitä ostamaan uusia laitteita. (johtaja 3)

6.5 Päikyn avulla kohti sujuvampaa toimivaa päiväkotia?

Tietojärjestelmän käyttöönotolla tavoitellaan erilaisia liiketoimintahyötyjä. Toimintajärjestelmän mallissa ihmisen käyttäytyminen on kohteellista ja toimintaa ohjaa motivaatio. Tässä alaluvussa käsitellään Päikyn tuomia muutoksia ja mahdollisuuksia, joilla päiväkotitoimintaa saadaan entistä sujuvammaksi.

Osassa päiväkodeista Päikky oli integroitu työvuorosuunnittelujärjestelmä Titaniaan. Tällöin työvuorosuunnitelmat siirtyvät suoraan Päikkyyn ja sieltä voidaan nähdä, keitä työntekijöitä on suunniteltu olevan paikalla. Lisäksi henkilökunnan työaikakirjaukset siirtyvät suoraan Titaniaan, jolloin aikaisemmin tapahtunut paperillinen kirjanpito ja Titaniaan toteumien käsin syöttäminen on poistunut kokonaan. Näin päiväkodin käyttöasteen seuraaminen ja raportointi helpottuvat. Päikyn kautta myös henkilökunnan tarkempi työajan seuranta on mahdollista.

Työajan kirjaamisesta on tullut tarkempaa ja just se semmonen sisäinen valvonta tavallaan siinäkin, että näkee oikeesti reaaliajassa sen koska se työntekijä tulee ja koska se lähtee. (johtaja 2)

Päikyn kautta siirretään Titaniaan sitten tiedot Päikystä suoraan. että siinä sitten se on helpottanut ja se näyttää todellisuudessa sen miten työntekijät on paikalla. Ennen henkilö naputteli tiedot Titaniaan käsin, että työvuorosuunnitelma oli, mutta toteutuma näpyteltiin käsin ja ne muutokset mitä siellä oli. (johtaja 1)

...oon kokenut sen sillä tavalla helpottavana kuitenkin käyttöasteseurantaa tiukasti pidetään yllä, niin tota siitä ois saanut tai on saanut semmosen hyvän apukeinon, että se pystyy sen todenmukaisen käyttöasteseurannan sitten osoittaan (johtaja 7)

Mutta kyllä mä koen, että se on nopeuttanut sitä työvuorojen toteutumien tekemistä ja myöskin siinä seurannassa, että miten ihmiset sitten oikeesti on töissä. Että koska ikävä kyllä on myös semmoisia ihmisiä, jotka tulevat aina säännöllisesti myöhässä tai lähtevät ennen aikojaan, niin siitä sä sitten näät ne. (johtaja 1)

Päikyn avulla päiväkodin johtaja pystyy seuraamaan reaaliaikaisesti lapsi- ja kasvattajatilannetta. Tällä mahdollistetaan tiedon nopea saatavuus ja mahdollisuus reagoida mahdollisiin muutoksiin nopeammin. Päikyn avulla kokonaiskuvan hahmottaminen helpottuu, kun tarvittavat tiedot ovat yhdestä paikasta saatavilla.

Ehkä kokonaisuudessaan se, että mulla on yhdessä paikassa se tieto saatavilla. Erityisesti silloin, jos on henkilökuntaa pois. Tavallaan se kokonaispaketti, että mä nään sieltä lapset, mä nään sieltä henkilökunnan, sijaisten työajan. (johtaja 1)

Kyllä se varmana se kokonaistilanteen hahmottaminen, että kun on useampi yksikkö ja toinen yksikkö on vielä kahdessa rakennuksessa, että pystyy niinku etänä niitä tilanteita hahmottamaan. (johtaja 7)

Päikystä on apua se, että pystyt tarkastelemaan toisten ryhmien lapsilukumääriä. Koska, jos tulee se tilanne, että hei meiltä lähteekin joku kesken päivää pois, niin sä pystyt nopeesti katsomaan, että mites muissa ryhmissä, mihin mä soitan, että tuleeko saisko apua (johtaja 1)

Päikyn kautta vanhemmat voivat ilmoittaa lastensa hoitoaikatarpeita. Hoitoaikatietojen ilmoittaminen on oleellisessa roolissa ja vanhemmat sitoutuneempia siihen erityisesti silloin, kun kunnassa on käytössä hoitoaikaperusteinen laskutus. Hoitoaikojen ilmoittamisen takarajan päättää aina kyseinen päiväkotitoiminta edellisen viikon keskiviikkoilta tuli haastattelujen kautta esille. Koska hoitoaikatietoja ei velvoiteta ilmoittamaan montaa viikkoa etukäteen, ei tällä ole suurta merkitystä työvuorosuunnittelulle. Akuuttiin sijaistarpeen kartoittamiseen Päikky sen sijaan tarjoaa tehokkaan työvälineen.

No jos mä esimerkiksi tarvitsen sijaista, niin mä saatan käydä katsoon ton Päikyn kautta lasten ilmoitetut läsnäolot esimerkiksi tulevalle viikolle tai sille päivälle, kun mä tarvitsen sijaisen. (johtaja 5)

...sitä kautta me saadaan raportit siitä ja etukäteen tietoa, että kuinka lapset on läsnä ja pystytään sitten tämmöisessä työvuorosunnittelussa huomioimaan. (johtaja 7)

Hoitoaikaperusteisen laskutuksen mahdollistuminen nähtiin Päikyn mukana tulleen oleellisena muutoksena. Erään päiväkodin johtajan kanssa keskusteltiin tarkemmin hoitoaikaperusteisesta laskutuksesta ja kysyttäessä olisiko hoitoaikaperusteinen laskutus mahdollista ilman Päikyn tapaista järjestelmää, hän vastasi:

Ei. Ei me pystyttäis millään.. Että vaikka me nytkin joudutaan välillä kirjaan ja näin ja eilen, kun se Päikky ei lähtenyt pelittää sen operaattorivaihdoksen jälkeen... Niin se ei oo niin luotettavaa, että me kirjataan käsin niitä jonnekin ja sitten kuka ne kirjaa minnekin ja onko se sitten.. (johtaja 5)

Huoltajille lähetettävän loma-ajan hoitotarvekyselyn avulla vastaukset voidaan ottaa kootusti Päikystä ja näin päättää helpommin henkilökunnan lomien myöntäminen. Aikaisempi paperien kerääminen ja Excel -tiedostojen koostaminen on jäänyt pois ja koottu raportti ilmoitetuista loma-ajan hoitotarpeista saadaan suoraan Päikystä. Johtajat kokivat, että tämä helpottaa sijaistarpeen kirjoittamista ja henkilöstön lomien myöntämistä.

Esimerkiksi nyt tää kesälomasuunnittelu, niin kyllähän se tulee paljon näppärämmin ja helpommin... Niin, kun sen saa suoraan sieltä kunnon listat, että kuka tarvii ja koska tarvii. (johtaja 4)

Kokonaisuudessaan päiväkodin johtajat kokivat Päikyn helpottavan omaa työtään ja sen tulleen erityisesti varhaiskasvatuksen arjen työvälineeksi. Järjestelmä tarjoaa nopeuttavia elementtejä arjen erilaisiin tilanteisiin vähentäen työvaiheita esimerkiksi loma-aikojen resurssisuunnittelusta ja antaa näin aikaa muuhun työhön enemmän.

Mun mielestä se on niinkun arjen välineeksi muuttunut. (johtaja 6)

Kyllä mä kokonaisuudessaan sanon, että se on antanut mulle aikaa muuhun työhön enemmän. (johtaja 1)

Alkuun musta tuntui, että se lisäs työtä ja tuskaa, mutta tota kyllä mä aattelen, että nytkun on se tuntiperusteinenkin, niin mä aika nopeesti löydän tästä ja pääsen näkeen ei tarvitse esim soittaa montako lasta teillä on ilman että mä ajattelen, että mä kyttään semmosta. Että tota ja varmaan työ sitten taas edelleen neuvoo, että sillä laila aika vähän aikaa on vielä ollut käytössä, niin kaikki herkut ei vielä varmaan oo tiedossa. (johtaja 6)

Että mä oon kokenut sen hyvänä ja helpottavana ja tavallaan pysyy kokoajan semmosella tuntumalla, että niitä... vajaaksihan se työaika ei juurikaan koskaan kylläkään käy, mutta että huomaa, että nyt ois aika lähteä kotiin ja lopettaa tältä päivältä. (johtaja 7)

Koen, että Päikky nopeuttaa ja helpottaa, sillä saan sieltä suoraan tarvitsemani tiedon eikä tarvitse soittaa kenellekään tai odottaa, että joku kävelee vastaan tai mennä vaikka työvuorolistojen luokse ja tarkistaa asiaa. Siinä mielessä nopeuttaa siis. (johtaja 1)

...mutta jos nyt vaikka vertaa viime vuoteen, niin tää kesälomakysely on nyt selkeä semmonen, että viime vuonna ne tuli papereina ja ne piti jokainen paperi käydä yksitellen läpi. Mutta nyt sen raportin saa sieltä automaattisesti, niin kyllä se siihen helpottaa. (johtaja 2)

mä pystyn yhdellä klikkauksella ottamaan koko talon vanhempien vastaukset tämänlaiselle listoilta, että miten oot esim kesällä paikalla. (johtaja 5)

Päikky on ollut haastatteluun osallistuneiden päiväkodin johtajien yksiköissä käytössä 2-3 vuotta ja kaikkien hyötyjen ei vielä uskottu tulleen esille. Päikyn kehittymisestä ja uusien hyötyjen havaitsemisesta uskottiin edelleen tapahtuvan tulevaisuudessa. Alun käyttöönottovaiheessa koetut haasteet olivat vielä haastateltavien mielessä, mutta järjestelmän toimivuuteen, kehittämiseen ja uusien mahdollisuuksien löytymiseen uskottiin vahvasti.

Mutta kun siinä alussa kaikki ei toiminut niinku me odotettiin, toivottiin, niin se oli välillä semmonen "voi vitsi, tää on tätä Päikkyä". Se on... parempaan suuntaan ollaan koko ajan menossa ja on menty. (johtaja 5)

Mutta mun mielestä Päikky toimii kuitenkin sitten niitten alkukankeuksien jälkeen ja ja mun mielestä on kovin ihanaa, että siinä on kokoajan tapahtunut niinkun kehitystä. (johtaja 6)

Ja sitten melkein sanoisin, että jos se keskustelis ton Jamixin kanssa, niin se menis suoraan sinne Jamixiin ne määrät, niin se helpottais taas meitä. Että nythän me tehdään niinkun käydään joka lapsen kohdalla "ai se on maanantaina aamupalalta pois, tiistaina se tuleeikin tohon aikaan.." niin sitten lasketaan, mun täytyy tilata ruokaa noin monta aamupalaa noin tolla päivälle, ai tossa toi allerginen puuttuu koko päivältä.. Että jos se tekiskin sen suoraan, niin se taas helpottais. (johtaja 5)

...mä uskon, että kun me päästään tästä vähän eteenpäin ja toi viestintä ja hoitoaikojen ilmoittaminen siirtyy sinne, niin mä uskon, että vasta sitten se hyöty tulee näkyviin. (johtaja 4)

6.6 Päikyn kehittämiskohteet

Tässä alaluvussa käsitellään Päikyn kehittämiskohteita, jotka liittyvät päiväkodin johtajan työhön. Yksi tärkeimmistä kehityskohteista oli hallinnon käyttöliittymän saaminen mobiiliversioksi. Mobiiliversiota toivottiin useamman johtajan toimesta.

...mä en saa sitä esimerkiksi mun omaan työpuhelimeen, että mä voisin sitä käyttää..puhelimella sujuvasti ja just hyödyntää niitä sen ominaisuuksia. (johtaja 4)

Toivon, että ois semmoinen puhelin, johon sen sovelluksen sais ladata (johtaja 2)

Viestinnän kannalta haasteellisena koettiin se, että päiväkodin johtajille ei pysty henkilökohtaisesti osoittamaan viestejä Päikyssä. Lisäksi uuden viestien saapumiseen toivottiin jonkinlaista merkki- tai äänitoimintoa.

Päikky ei vielä mitenkään ilmoita, että siitä puhelimesta, että Päikkyy on tullut joku viesti, vaan sun pitäis päivittäisessä työssä käydä sitä niinku katsomassa ja ehkä sitten johtajan näkökulmasta, että vanhemmat eivät pysty vielä viestimään mulle niinkun henkilökohtaisesti, vaan se menee sinne lapsen profiiliin ja mulla ei välttämättä oo tietoa, että sitten joudutaan tavallaan siihen, että ryhmä kertoo mulle, että nyt siellä on semmonen viesti, joka koskee mua, että mun on hyvä vastata siihen. (johtaja 2)

...että se ois vähän niin kuin whatsapp -tyyppinen, että näkyy siinä kuvakkeessa, kun sinne on tullut viesti. (johtaja 2)

Osa päiväkodin johtajista koki toisinaan haasteita Päikyn ja muiden järjestelmien rajapintojen kanssa. Rajapintojen toimivuutta ja järjestelmien luotettavuutta pidettiin hyvin tärkeänä. Luotettavuuden kautta myös päällekkäisten asioiden tarkistaminen vähenee ja työaika säästyy muille työtehtäville.

Kyllä mä sanoisin, että se luotettavuus, koska se.. että jos siellä tulee niitä katkopäiviä ja jotain päivityksiä, että sitten oikeesti ne päivitykset menis niin, että ne poistais sieltä jotain vanhoja tietoja. (johtaja 5)

...ehkä näissä, kun juurikin on Efficaa ja Titaniaa ja että miten tiedot, että ne varmasti keskustelee keskenään. (johtaja 7)

Niin se on semmonen, joka hidastaa sitten sitten taas, että kun nää kaikki kolme järjestelmää puhuisi selkeesti samaa kieltä. (johtaja 4)

Mahdollisuus tehdä erilaisia kyselyitä Päikyn kautta nähtiin tärkeäksi ominaisuudeksi. Osa johtajista koki, että kyselyitä voitaisiin tehdä enemmänkin, jos niiden tekeminen olisi helpompaa ja johtajat pystyisivät niitä itse luomaan.

...jos ajattelee tätä kesälomakyselyä, niin jotenkin se pitäis olla joustavampaa se niiden kyselyiden tekeminen sinne (johtaja 4)

Haastatteluissa nousi lisäksi ilmi muita Päikyn kehittämiskohteita, jotka koskivat enemmän toisia loppukäyttäjiä. Näitä olivat esimerkiksi toive vanhempien käyttöliittymän mobiiliversiosta ja mahdollisuuksista kirjata lapsi sisään ja ulos muilla tavoilla. Listaustutkimustuloksissa tulleista kehittämiskohteista on nähtävissä liitteessä 4.

7 POHDINTA

Tämän tutkimuksen tehtävänä oli selvittää Päikky-tietojärjestelmän roolia päiväkodin johtajan työhön ja kartoittaa, mitä muutoksia tietojärjestelmä on saanut aikaan johtamistyöhön. Yhtenä päätavoitteena oli selvittää miten johtajat hyödyntävät Päikkyä omassa työssään ja mitkä ovat tietojärjestelmän tuomat konkreettiset muutokset päiväkodin johtamiseen. Tämän tutkimuksen tutkimuskysymyksenä toimi "Millä tavoilla Päikky-tietojärjestelmä on muuttanut päiväkodin johtamista?".

Tässä luvussa pohditaan tarkemmin tutkimustulosten merkitystä ja perustellaan tuloksia lähdekirjallisuuden kautta. Yrjö Engeströmin toimintajärjestelmän malli toimii vahvasti tämän tutkielman teoreettisena viitekehyksenä, jonka avulla saaduilla tutkimustuloksilla pyritään paremmin konkretisoimaan Päikyn merkitystä päiväkodin johtamisen kontekstissa. Tässä luvussa pohditaan lisäksi Päikyn kaltaisen tietojärjestelmän ja hoitoaikaperusteisen laskutuksen yhteyttä, huoltajien sitouttamisen merkitystä ja miksi varhaiskasvatuskontekstissa kaikki prosessit eivät voi sähköistyä.

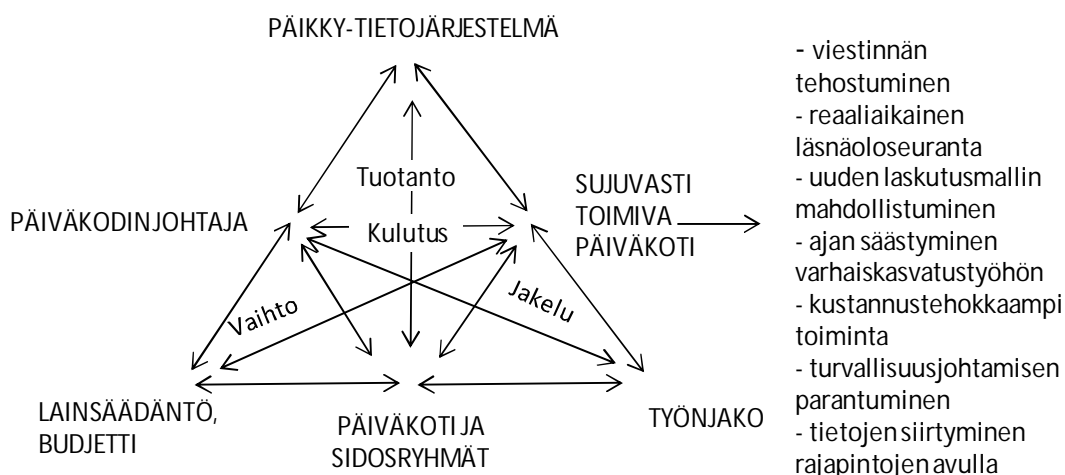
7.1 Tutkimustulosten yhteenveto

Tutkimus osoitti, että Päikky on tuonut mukanaan useita etuja liittyen päiväkodin johtamiseen. Miranin ja Ledererin (1998) luokittelun mukaan tietojärjestelmäprojektien edut ovat strategisia, informatiivisia ja transaktionaalisia. Päikyn strategiaan hyötyihin voidaan laskea hoitoaikaperusteisen laskutuksen mahdollistuminen, jota voidaan tarkastella uuden palvelun näkökulmasta. Perheet maksavat vain todellisen hoitoaikatarpeensa mukaisesti, mikä tekee laskutuksesta tasapuolisempaa, sillä se määräytyy lapsen hoitoajan mukaan. Päikyn avulla pyritään vähentämään sellaista työtä, mikä on pois päiväkodin henkilöstön ajasta olla lasten kanssa. Ylimääräisten käsityötä - ja muistamista vaativien vaiheiden vähentyminen on ehdoton etu, jolla mahdollistetaan laadukkaamman asiakaspalvelun tarjoaminen perheille.

Päikyn informatiivisiin etuihin kuuluu viestinnän tehostuminen ja helpotuminen. Päikyn kautta pystytään tehokkaasti lähettämään viestejä vanhemmille eikä ylimääräisiä viestinvälittämisspyyntöjä päiväkodin ryhmille enää tarvita. Hoitoaikatiedot ovat Päikystä reaaliaikaisesti saatavilla ja lasten profiilitietoja pystytään helposti ja tehokkaasti hyödyntämään. Päikyn kautta saatavaa dataa pystytään hyödyntämään myös raportoinnin näkökulmasta esimerkiksi loma-aikojen hoitosuunnittelujen osalta.

Transaktionaalisesta eli liiketoiminnallisten hyötyjen näkökulmasta Päiky mahdollistaa kustannustehokkaamman toiminnan. Tämä konkretisoituu esimerkiksi sillä, kun tiedetään aamun ensimmäisen ja iltapäivän viimeisen lapsen hoidon tarve. Tällöin henkilökunnan työaika voidaan sijoittaa realistisemmin eikä päiväkodin työntekijän tarvitse tulla aamulla turhaan liian aikaisin odottelemaan lapsia. Lisäksi sijaisten tarvetta pystytään helpommin arvioimaan Päikyn avulla. Jos hoidontarve ilmoitetaan Päikyn kautta, ruokailevien lasten määrä on helposti saatavilla ja näin ollen ruokaa pystytään tilaamaan oikealle määrälle. Tämä on kustannustehokasta ja myös ekologista, kun hävikkiruuan määrä pienenee.

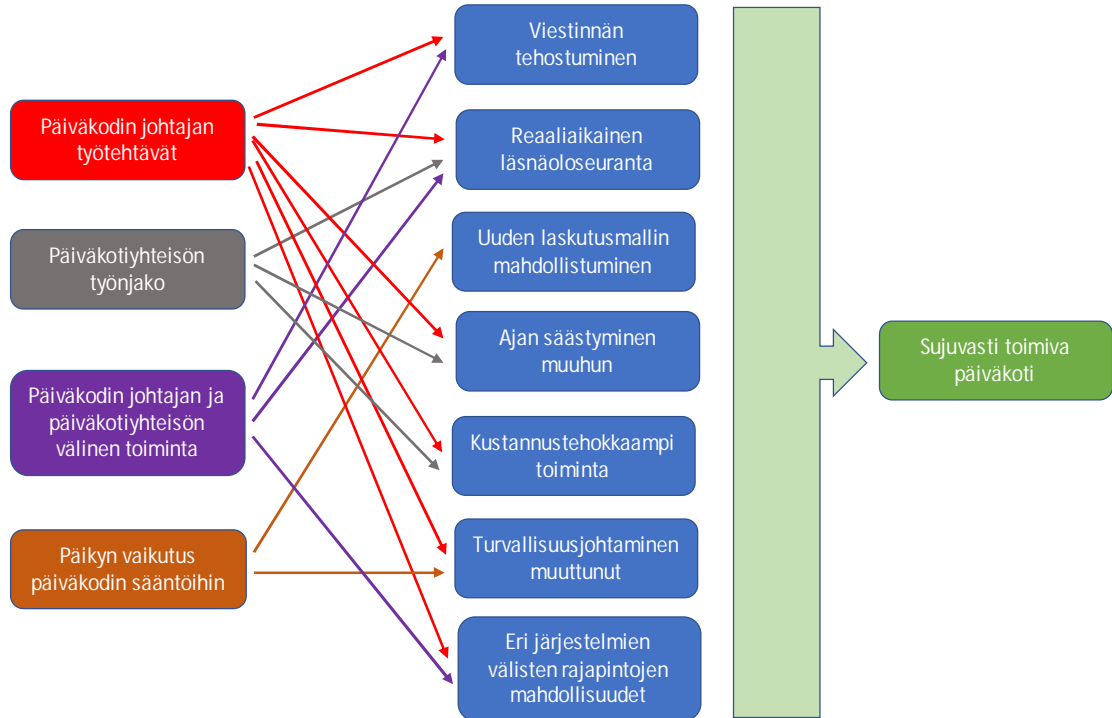
Kuviossa 7 on esitetty päiväkodin toiminnan tehostumisen kannalta oleelliset tutkimustulokset toimintajärjestelmän mallia hyödyntäen. Päikyn tuomien mahdollisuuksien hyödyntäminen vaihteli päiväkotiyksiköiden välillä ja kuvioon 7 on koottu saadut tutkimustulokset yhteenvedoksi. On tärkeää huomioida, että Päikyn käytön tuomien mahdollisuuksien hyödyntäminen vaatii kaikkien käyttäjäryhmien sitouttamisen. Huoltajien sitouttamisessa voidaan havaita haasteita erityisesti päiväkodeissa, joissa hoitoaikaperusteinen laskutus ei ole käytössä, sillä Päikyn käytön perustelemiseen tarvitaan muita argumentteja. Huoltajien sitouttamista käsitellään tarkemmin alaluvussa 7.3.

KUVIO 7 Tutkimustulokset yhdistettynä toimintajärjestelmän malliin

Päikyn tuomat muutokset päiväkodin johtamisen kontekstiin on havainnollistettu kuviossa 8. Kuviossa on hyödynnetty Engeströmin mallin mukaisia tekijöitä, jotka katsottiin oleellisiksi jo tutkimustulosten analysoinnissa (kts. kuvio

6.) Muutoksien ja toimintajärjestelmän elementtien väliset suhteet on osoitettu eri väristen nuolien avulla. Päikyn tuomien muutoksien avulla voidaan tehostaa päiväkodin toimintaa ja mahdollistaa toimintajärjestelmän mallin mukaisen tavoitteen toteutumisen eli entistä sujuvammin toimiva päiväkot.

KUVIO 8 Päikyn tuomat muutokset päiväkodin johtamisen kontekstiin

Tutkimustulosten merkitysten arvioimisen kannalta on tärkeää miettiä saatujen tulosten uutuusarvoa aiempiin tutkimustuloksiin verrattuna. Taulukkoon 2 on havainnollistettu tutkimustulosten ja aiempien tutkimusten tai teorioiden yhteyttä sekä pohdittu saatujen tutkimustulosten uutuusarvoa aiempiin tutkimustuloksiin nähden. Varhaiskasvatuksen tietojärjestelmiä ei ole kovin paljoa tutkittu, joten taulukkoa tarkasteltaessa on syytä huomioida, että aiempien tutkimusten tutkimuskontekstit ovat olleet erilaisia ja niitä on pyritty yhdistelemään tähän tutkimuskontekstiin. Päikyn myötä erityisesti erilaisten toimintojen ja tietojen sähköistyminen ovat olleet keskiössä ja sähköistymisen kannalta erilaisia tietojärjestelmiä ja niiden vaikutuksia on aikojen saatossa tutkittu paljon. Lisäksi teknologian hyväksymismalleja on tutkittu useassa erilaisessa tutkimuskontekstissa eikä niiden sopivuutta tähän tutkimuskontekstiin ole syytä kyseenalaistaa.

TAULUKKO 2 Tutkimustulosten yhteenveto

Aihepiiri	Tutkimuksen tulokset	Aiemmat tutkimukset	Tulosten uutuusarvo
Päiväkodin johtajan työtehtävät	Paperisiin lomakkeisiin liittyvä ajankäyttö vähenee	Delone & McLean, 1992; Rahimi ym., 2009	Paljon tutkittu
	Erilaisten tietojen seuraaminen sähköisesti	Delone & McLean, 1992	Paljon tutkittu
	Oman ajankäytön seuraamisen helpottuminen	Mirani, & Lederer, 1998	Jonkin verran tutkittu
	Päikyn vaikutus turvallisuusjohtamiseen	Rahimi ym., 2009	Jonkin verran tutkittu
	Teknologiaan liittyvät ongelmat tuovat haastetta	Davis, 1989	Paljon tutkittu
Päiväkotiyhteisön työnjako	Johtaja pystyy hoitamaan viestintää huoltajille kootusti Päikyn avulla	Delone & McLean, 1992; Mirani, & Lederer, 1998	Paljon tutkittu
	Leimausten reaaliaikainen seuraaminen vähentää tarvetta ilmoittaa ryhmäkokoja	Delone & McLean, 1992; Mirani, & Lederer, 1998	Paljon tutkittu
	Teknologiaan liittyvät ongelmat tuovat haastetta	Davis, 1989	Paljon tutkittu
	Työvuorosuunnittelijan ei tarvitse viedä toteutumia käsin toiseen järjestelmään	Delone & McLean, 1992	Paljon tutkittu
	Teknologian omaksuminen ja vaikutus käyttöön	Venkatesh ym., 2003; Davis, 1989	Paljon tutkittu
Päiväkodin johtajan ja päiväkotiyhteisön välinen toiminta	Huoltajien sitouttaminen aiheuttaa välillä muutosvastarintaa	Davis, 1989; Venkatesh ym., 2003	Paljon tutkittu
	Teknologiaan liittyvät ongelmat tuovat haastetta	Davis, 1989	Paljon tutkittu
	Hyvän ja tasapuolisen asiakaspalvelun tarjoaminen toisinaan haastavaa	-	Vähän tutkittu/uusi löydös
	Päiväkodin työntekijöiden sitouttaminen ja toimintatapojen muuttaminen	Davis, 1989; Venkatesh ym., 2003	Paljon tutkittu
Päikyn vaikutus päiväkotiyhteisön sääntöihin	Hoitoaikaperusteisen laskutuksen mahdollistuminen	Mirani, & Lederer, 1998	Jonkin verran tutkittu
	Turvallisuuskäyttäytyminen muuttuminen	Rahimi ym., 2009	Jonkin verran tutkittu
	Päikyn tuominen osaksi päiväkodin organisaatiokulttuuria	Davis, 1989; Venkatesh ym., 2003	Paljon tutkittu
	Lasten hoitoajat ilmoitetaan Päikyn kautta	Delone & McLean, 1992; Mirani & Lederer, 1998	Paljon tutkittu
	Lapset ja työntekijät kirjataan päiväkotiin Päikyn kautta	Delone & McLean, 1992; Mirani, & Lederer, 1998	Paljon tutkittu

Yhteenvetotaulukosta voidaan havaita, että Päikyn myötä tulleet vaikutukset päiväkodin johtamiseen ovat melko samoja kuin mitä järjestelmäprojekteilla on yleensä saatu aikaan. Tietojärjestelmän kautta tuleva tiedon sähköistyminen ja sen kautta erilaisten toimintojen tehostuminen sekä aiemmin käytössä olleiden työvaiheiden poisjäänti ovat perusteltavissa useilla aiemmilla tutkimuksilla. Teknologia aiheuttaa myös teknisiä haasteita erilaisissa työskentelyvaiheissa esimerkiksi toimimattomuudella, jotka Päikyn tapauksessa aiheuttivat haasteita tietojen siirtymisen luotettavuudessa. (esim. Venkatesh ym., 2003; Delone & McLean, 1992; Davis, 1989.)

Päikyn myötä tulleet muutokset organisaation toimintatavoissa ovat monet jo aiempien tutkimusten löydöksiä. Tämän tutkimustiedon vahvistavat Delone ja McLeanin (1992) tietojärjestelmän arviointia käsittelevässä mallissaan sekä Mirani ja Lederer (1998) omassa tutkimuksessaan. Tietojärjestelmillä voidaan lisäksi mahdollistaa uusien palveluiden ja tuotteiden tarjoaminen. Tässä tutkimuskontekstissa hoitoaikaperusteisen laskutuksen mahdollisuutta voidaan nähdä uutena palveluna asiakkaille, mikä ei ole löydöksenä täysin uusi, vaan esimerkiksi Miranin & Ledererin (1998) löydökset tukevat tätä. Hoitoaikaperusteisen laskutuksen mahdollistumista pohditaan tarkemmin alaluvussa 7.2.

Tutkimuksen löydökset, jotka liittyvät teknologian omaksumiseen ja käyttöön, ovat paljon tutkittuja. Ihmiset kokevat uudet teknologiat eri tavoilla ja syyt niiden käyttämiseen tai käyttämättä jättämiseen ovat yksilöllisiä. Uutta teknologiaa koskeva muutosvastarinta on myös perusteltavissa aiempien tutkimuksien kautta. Näitä tutkimustuloksia on tutkittu aiemmin teknologien hyväksymismallien TAM (Davis, 1989) ja UTAUT (Venkatesh ym., 2003) kautta eikä teknologian käyttöön tai käyttämättä jättämiseen vaikuttavia tekijöitä ole syytä erikseen tarkemmin todentaa tässä tutkimuskontekstissa. Huoltajien sitouttaminen on tärkeää Päikyn mahdollistavien etujen hyödyntämisen kannalta ja sitouttamisen merkitystä sekä siihen liittyviä haasteita käsitellään tarkemmin alaluvussa 7.3.

Tutkimuksessa tuli ilmi, että uuden tietojärjestelmän kautta tasapuolisen asiakaspalvelun tarjoamisen suhteen koettiin haasteita. Tätä voidaan pitää uutena löydöksenä, sillä lähtökohtaisesti tietojärjestelmiltä ei odoteta tasapuolisuuden tarjoamista. Koska tässä tapauksessa on kyse tietojärjestelmästä, joka liittyy hyvinvointivaltion tarjoamaan palveluun, voidaan tietojärjestelmään liittää vaatimukset myös tasapuolisuuden mahdollistamisesta. Tätä asiaa käsitellään lähemmin alaluvussa 7.4, jossa pohditaan lisäksi tarkemmin miksi kaikki varhaiskasvatuksen prosessit eivät voi sähköistyä.

7.2 Hoitoaikaperusteisen laskutuksen mahdollistuminen

Päikyn yksi merkittävimmistä muutoksista on hoitoaikaperusteisen laskutuksen mahdollistuminen. Sähköisesti tapahtuva lasten hoitoaikojen ilmoittaminen etukäteen ja toteumien seuraaminen todellisten kirjausten kanssa antaa mahdollisuuden laskuttamiseen perheen hoitotarpeiden mukaan. Vaikka hoitoaika-

perusteinen laskutus oli käytössä vain kahdessa haastatteluun osallistuneiden päiväkodin johtajien yksiköissä, myös muut päiväkodin johtajat näkivät hoitoaikaperusteiden laskutuksen olevan yksi Päikyn merkittävimmistä mahdollisuuksista.

Lain varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista (1503/2016) mukaan hoidosta voidaan periä maksua joko koko- tai osapäiväisen laskutuksen mukaisesti. Maksu määräytyy täten hoitopäivien perusteella eikä hoitopäivän pituudella ole merkitystä. Päikyn myötä lasten hoitoaikojen ilmoittaminen ja kirjaukset päiväkotiin mahdollistuvat sähköisesti ja siten voidaan hyödyntää helpommin myös hoitoaikaperusteista laskutusta. Ilman Päikyn kaltaista järjestelmää hoitoaikojen ilmoittaminen, kirjaukset ja toteumien seurannat vaativat liikaa käsi-työtä, mikä muun muassa aiheuttaisi enemmän inhimillisiä virheitä ja vähentäisi siten tietojen luotettavuutta.

7.3 Huoltajien sitoutumisen merkitys

Tutkimustulosten valossa huoltajat olivat keskimääräistä sitoutuneempia käyttämään Päikkyä, kun päiväkodissa oli käytössä hoitoaikaperusteinen laskutus. Tällä saatiin vanhemmat enemmän sitoutumaan Päikyn käyttöön ja erityisesti hoitoaikojen ilmoittamiseen, kun lapsen varhaiskasvatusmaksut määräytyvät ilmoitettujen hoitoaikojen ja toteumien suhteessa.

Motivaatioon käyttää uutta järjestelmää vaikuttaa vahvasti siitä saatava hyöty ja järjestelmän helppokäyttöisyys. Konkreettinen hyöty vanhemmille on juuri hoitoaikaperusteisen laskutuksen hyödyntäminen, jota voidaan perustella teknologioiden hyväksymismalleilla TAM ja UTAUT. Vastaavasti päiväkodeissa, joissa ei ollut hoitoaikaperusteista laskutusta käytössä, hoitoaikojen ilmoittaminen ei ollut niin aktiivista eikä sitä kaikissa päiväkodeissa välttämättä myöskään vaadittu niin tarkasti. Huoltajien kokema hyöty saattaa myös olla vähäistä, mikä vähentää halua käyttää järjestelmää ja siten Päikyn ja uusien toimintatapojen sulauttaminen osaksi päiväkotikulttuuria on haastavampaa.

Tutkimustulosten mukaan erityisesti perheitä, joiden varhaiskasvatuspalveluiden käyttö alkoi olla jo loppusuoralla, ei välttämättä enää pyrittykään samaan käyttämään järjestelmää. Vastaavasti uudet perheet varhaiskasvatuspalveluiden piirissä lähtivät helpommin käyttämään uutta järjestelmää, sillä heillä ei ollut aikaisempia kokemuksia muista toimintatavoista. Järjestelmästä kertominen ja käyttämisen opastus oli myös helppo toteuttaa perheen solmiessa palvelusopimusta päiväkodin johtajan kanssa. Uuden järjestelmän sulauttaminen osaksi päiväkotikulttuuria ei tapahdu hetkessä, vaan muutos vie oman aikansa.

Huoltajien sitouttaminen Päikyn käyttöön on vahvasti sidoksissa siihen kuinka paljon ja helposti päiväkotien johtajat pystyvät hyödyntämään Päikkyä työssään. Jos esimerkiksi kaikki huoltajat ilmoittavat loma-aikojen hoitoaikat tarpeet Päikyn kyselyn avulla, päiväkotien johtajat pystyvät ottamaan raportin hoitotarpeista. Vastaavasti, jos puolet huoltajista ilmoittavat hoitoaikat tarpeet

paperisina tai sähköpostilla, on hoitoaikatarpeiden kokonaiskuvan hahmottaminen huomattavasti haastavampaa ja vie enemmän aikaa.

7.4 Miksi kaikki prosessit eivät voi sähköistyä?

Monia asioita voidaan ilmoittaa varhaiskasvatuksessa sähköisesti erilaisten järjestelmien kautta. Päikyn avulla voidaan antaa valokuvaamislupa ja ilmoittaa lasten erilaisia tietoja, kuten varahakijoiden yhteystiedot. Varhaiskasvatuksessa on kuitenkin edelleen käytössä paljon asiakirjoja, jotka vaativat huoltajien allekirjoitukset. Tämänlaisia ovat muun muassa lasten palvelusopimukset ja jotkin lupa-asiat. Lisäksi allergioita koskevat ilmoitukset keskustellaan henkilökohtaisesti huoltajien ja päiväkotihenkilöstön kanssa.

Tällä hetkellä Päikyyn kirjaudutaan tunnuksella ja salasanalla, joten järjestelmään tunnistautuminen ei ole vahva, kuten pankkitunnuksilla tai mobiilivarmenteella. Sähköinen allekirjoittaminen ei siten ole Päikyn kautta mahdollista eikä kaikkea tietoa ei ainakaan vielä voida sen valossa sähköistää kyseisen järjestelmän kautta.

Päivittäinen vuorovaikutus on varhaiskasvatuksessa erityisen tärkeää. Päiväkodin ja huoltajien päivittäisissä kohtaamisissa lasta koskeva tiedonvaihto on luontevaa ja helppoa sekä mahdolliset akuutit asiat voidaan käydä nopealla aikataululla läpi. Kaiken tiedon sähköistyminen olisi varhaiskasvatuksen perustehtävien kanssa ristiriidassa, sillä päiväkodin ja perheiden välinen kommunikoinnin ja lapsen kasvatuksen kannalta henkilökohtaisella kanssakäymisellä on tärkeä merkitys. Tilanne, jossa viestintä tapahtuisi pelkästään sähköisesti ja vanhemmat leimasivat lapsiaan päiväkotiin sisään ja ulos ilman henkilökohtaista kontaktia päiväkodin henkilökuntaan, olisi siis varhaiskasvatuskontekstissa lähes mahdoton ajatus.

Päiväkodin johtajat kokivat tasapuolisen asiakaspalvelun tarjoamisen haastavaksi Päikyn tuleminen myötä. Toisaalta järjestelmän käyttöä halutaan vaatia, mutta asiakkaiden (perheet) taustat ovat hyvin erilaisia, joten voidaanko tietokoneen, tabletin tai älypuhelimien joka päiväistä käyttöä vaatia yhtäläisten varhaiskasvatuspalveluiden saamiseksi? Onko päiväkodin vastuulla tällöin tarjota esimerkiksi mahdollisuus ilmoittaa hoitoaikatietoja päiväkodin omalla tietokoneella vai minkälaiset toimintatavat mahdollistavat tasapuolisen kohtelun perheiden kesken? Vai onko tämä yksi näkökulma, miksi hoitoaikojen ilmoittamista ei voida vaatia Päikyn kautta, vaan ne on yhtä lailla hyväksyttävä esimerkiksi paperilomakkeiden avulla ilmoitettuna. Samoinhan toimitaan esimerkiksi Kansaneläkelaitoksessa, jossa toiminnot ovat pitkälti sähköistyneet, mutta edelleen paperisia lomakkeita hyväksytään yhtä lailla toimitettavaksi.

Lähtökohtaisesti tietojärjestelmien tarkoitus ei ole tarjota tasapuolisuutta. Tässä tapauksessa kyseessä on hyvinvointivaltion tarjoamissa palveluissa käytössä oleva tietojärjestelmä, joten tietojärjestelmää kohtaan olevan tasapuolisuuden mahdollistavat vaatimukset ovat perusteltavissa. Tietojärjestelmän ominaisuuksilla, kuten kieli- ja laitesopivuuksilla, parannetaan asiakkaiden ta-

sapuolisuutta, mutta loppujen lopuksi pelkillä tietojärjestelmän ominaisuuksilla ei saada aikaan tasapuolista asiakaspalvelua. Tällöin päiväkotien vastuulla on miettiä miten tasapuolista asiakaspalvelua ja kohtelua voidaan tarjota kaikille asiakkaille. Tämä voi lisätä päällekkäisen työn määrää päiväkodeissa, kun hoitoaikatietoja otetaan vastaan niin Päikyn kautta kuin paperilla ilmoitettuna tai sama tiedote lähetetään sekä Päikyssä että kotiin jaettuna.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Päikky on ollut käytössä haastatteluun osallistuneissa päiväkodeissa keskimäärin kaksi vuotta. Järjestelmän käyttäjäjoukko on suuri ja uusien toimintatapojen sulauttaminen osaksi päiväkotikulttuuria vie aikaa. Tämä ymmärrettävästi aiheuttaa myös erilaisia haasteita. Järjestelmästä on havaittu paljon työtä tehostavia ominaisuuksia, mutta on oletettavaa, että kaikkia Päikyn hyödyntämismahdollisuuksia ei todennäköisesti ole vielä havaittu, vaan uusia mahdollisuuksia tulee edelleen ilmi.

Haastatteluissa kävi ilmi, että Päikystä on tullut varhaiskasvatukseen toimiva arjen työkalu. Erityisesti päiväkodin johtamistyön kannalta oleellista olisiikin saada hyödynnettyä Päikkyä enemmän johtamisen välineenä. Tässä viimeisessä luvussa pohditaan Päikyn mahdollisuuksia ja roolia varhaiskasvatuksessa, arvioidaan tehtyä tutkimusta eri näkökulmista ja esitellään potentiaalisia jatkotutkimusaiheita.

8.1 Päikyn rooli varhaiskasvatuksessa

Päiväkodin johtajien näkökulmista Päikyn hyödyntämiseen aiheuttivat haasteita erityisesti muut loppukäyttäjät ja tietojärjestelmän tekniset haasteet. Loppukäyttäjien aiheuttamia haasteita olivat esimerkiksi järjestelmän käytön laiminlyönti tai sen käyttäminen väärin. Teknisiä haasteita toivat laite- ja verkko-ongelmat sekä eri järjestelmien välillä olevien rajapintojen haasteet. Tutkimustuloksissa kävi ilmi, että Päikyn käyttöönoton alussa huomattiin erilaisia puutteita, mikä toi kankeutta käytön aloittamiselle. Saatujen tutkimustulosten perusteella kaikkia järjestelmän etuja ja hyödyntämismahdollisuuksia ei välttämättä ole vielä tunnistettu ja siten kaikkia järjestelmälle asetettuja odotuksia ei siis vielä ole saavutettu.

Varhaiskasvatuksessa moni palvelu tai toiminto on jo sähköistynyt ja esimerkiksi lapsen hoitopaikkaa voidaan hakea kunnasta sähköisesti. Varhaiskasvatuspalveluiden sähköistymistä tukee laki hallinnon yhteisistä sähköisen asi-

oinnin tukipalveluista (57/2016), jolla halutaan parantaa julkisten palveluiden saatavuutta, tietoturvaa ja laatua. Laissa säädetään sähköisiin tukipalveluihin liittyvistä vaatimuksista ja tehtävistä sekä oikeuksista ja velvollisuuksista.

Kuten aiemmin tuli ilmi, Päikyn hyödyntämismahdollisuuksia lisäisi vahvan tunnistautumisen. Vahvalla tunnistaumisella lisättäisiin uusien mahdollisuuksien lisäksi myös järjestelmän luotettavuutta ja tietoturvallisuutta. Varhaiskasvatuksen muiden järjestelmien tarjoamien toimintojen, kuten lapsen hoitopaikan hakemisen, huomioiminen Päikyn järjestelmäkehityksessä vähentäisi käytettävien järjestelmien määrää ja Päikky palvelisi siten entistä paremmin kokonaisuutena varhaiskasvatuksessa. Tällä hetkellä varhaiskasvatuksessa on melko paljon erilaisia järjestelmiä niin työvuorosuunnitteluun, palkanlaskentaan, asiakastietojärjestelmiin kuin Päikyn kaltaisiin järjestelmiin. Järjestelmien mahdollinen vähentyminen helpottaisi varhaiskasvatuksen työntekijöitä eikä järjestelmien välillä olevia rajapintojakaan tarvittaisi niin paljoa.

Tällä hetkellä varhaiskasvatus- ja koulumaailmassa on käytössä melko erilaiset järjestelmät, joten olisiko Päikkyä mahdollista hyödyntää hieman erilaisena versiona myös koulumaailmassa? Samankaltaisen järjestelmän pysyminen perheiden arjessa mukana varmasti myös sitouttaisi vanhempia paremmin järjestelmän käyttöön, kun jatkumo päiväkodista kouluun olisi perusteltavissa.

8.2 Tutkimuksen arviointi

Tässä alaluvussa arvioidaan tehtyä tutkimusta, erilaisia valintoja sen taustalla sekä tutkimustulosten yleistettävyyttä ja hyödyllisyyttä. Tutkimuksen luotettavuutta on arvioitu erikseen jo alaluvussa 5.5, jossa tehtyjä valintoja on laajemmin perusteltu. Tämä pro graduun liittyvä tutkimus oli tekijän ensimmäinen laadullinen tutkimus. Aiempi tutkimuskokemus on pelkästään määrällisen tutkimuksen puolelta oman opinnäytetyön ja muiden opintoihin liittyvien tutkimusten parista. Jälkikäteen arvioiden monia asioita olisi voinut tehdä toisin ja gradun tekeminen toimi tekijälleen tehokkaana oppimisprosessina. Kehittyminen oli huomattavissa erityisesti haastattelutilanteissa, jotka muodostuivat kerta toisensa jälkeen entistä luontevimmiksi.

Oman haasteensa toi validien päiväkodin johtamiseen liittyvien vieraskielisten aineistojen löytäminen. Päiväkotitoiminta on Pohjoismaissa osa verovaroin ylläpidettävää ja poikkeaa täten muusta eurooppalaisesta ja amerikkalaisesta varhaiskasvatuskulttuurista. Henkilökohtaiset kontaktit varhaiskasvatuksen ammattilaisiin helpottivat kuitenkin oikeanlaisten lakipykälien ja aineistojen huomioimisessa. Suhteellisen tuore tutkimuskohde vaikeutti sopivien aineistojen löytämisessä, mikä johti siihen, että aiempia tutkimuksia huomioitiin myös kyseisen aihepiirin ulkopuolelta. Toisaalta tuore tutkimusaihe lisäsi tekijän omaa kiinnostusta, koska tavoitteena oli tuoda esiin uutta tietoa ja siten tutkimustuloksille painoarvoa.

Tiedonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua, jossa teemat oli valittu etukäteen tutkimuskirjallisuutta hyödyntäen. Teemahaastattelu on käy-

tetty haastattelumuoto laadullisessa tutkimuksessa ja sen soveltuvuutta tähän tutkimukseen tukee tavoite löytää uutta tietoa sekä jotain ennalta odottamatonta ilman tarkasti ennalta määriteltyjä kysymyksiä. Jälkikäteen arvioiden tutkimustulosten analysoinnin kannalta teemat olisi kannattanut muodostaa toimintajärjestelmän mallin tekijöiden avulla, jolloin esittäminen ja analysointi olisivat todennäköisesti olleet helpompia. Nyt tutkimustuloksia piti käsitellä enemmän kyseiseen mallin mukaiseen esittelytyyliin.

Opinnäytetyötasoinen tutkimus asettaa resurssineen omat rajoitukset tutkimukselle. Tutkimuksen otanta oli seitsemän kunnallista päiväkodinjohtajaa, joiden kautta saatavan tutkimusaineiston katsottiin olevan riittävä, sillä asiat alkoivat toistua haastatteluissa. Tutkimukseen oli tarkoitus saada mukaan myös johtaja, jonka vastuulla on vuoropäiväkoti, mutta valitettavasti tässä ei onnistuttu. Erilaisen näkökulman tutkimukseen olisi tullut myös yksityisellä sektorilla toimivien johtajien tutkiminen.

Kvalitatiivisella tutkimuksella pyritään saaman aikaan uutta tietoa. Tutkimuksen arvioimisen kannalta on oleellista pohtia minkälaista ja kenelle saaduista tutkimustuloksista on hyötyä. Tutkimustulosten hyödyllisyyttä voidaan arvioida teoreettisen ja käytännöllisen hyödyn kautta. Tämän tutkimuksen tulosten teoreettiseksi hyödyksi voidaan laskea päiväkodin johtamiskontekstin mallintaminen Engeströmin toimintajärjestelmän mallin mukaisesti (kts. kuvio 5). Muodostettua mallia voidaan myöhemmin hyödyntää samanlaisessa tutkimuskontekstissa, mikä luo tutkimustuloksille teoreettista hyödyntämisarvoa. Tässä tutkimuksessa hyödynnettiin Engeströmin mallista lopulta vain muutama elementti, jotka ovat perusteltavissa tutkimuksen yksittäisellä perspektiivillä (päiväkodin johtaja). Tutkimuskohteena oli päiväkodin johtaja ja Päikyn vaikutus hänen työhönsä, joten kaikkien toimintajärjestelmän mallin elementtien käsittely ei ollut tarpeellista. Tutkimuksen käytännöllisenä hyötynä on tutkimustulosten arvo Päikyn kehittäjälle mukavalt:lle. Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää asiakaspalautteina Päikyn kehitystyön kannalta ja tulokset havainnollistavat päiväkodin johtajien tapaa käyttää järjestelmää työssään. Lisäksi tutkimustuloksilla saattaa olla hyötyä muille päiväkodin johtajille Päikyn hyödyntämisenäkökulmasta.

Tutkimuksen arviointia voidaan tehdä myös tutkimustulosten yleistettävyyden näkökulmasta. Flick (2009) painottaa, että laadulliset tutkimuksen tulosten yleistettävyyteen aiheuttaa ongelmia tutkimuksen kontekstin erityisluonteisuus. Tutkijan tekemät valinnat sekä tutkittavan aiheen spesifi luonne tekevät jokaisesta tutkimuksesta omanlaisensa tapauksen ja yleistettävyyden näkökulmasta on mietittävä ovatko tulokset päteviä myös tutkimuskontekstin ulkopuolella. Tämän tutkimuksen tulokset voidaan katsoa olevan yleistettävissä Pohjoismaisessa mittakaavassa, missä kunnallisen varhaiskasvatuksen rooli on samankaltainen. Tutkimustuloksia ei kuitenkaan voida yleistää sen laajemmin, koska suuremmissa mittakaavassa varhaiskasvatuskulttuurit vaihtelevat merkittävästi eri maiden ja maanosien välillä. Engeströmin mallin huomioiden tutkimustuloksien voidaan katsoa olevan yleistettävissä niissä tilanteissa, joissa verrattavat toimintajärjestelmät ovat suurin piirtein samankaltaiset.

8.3 Jatkotutkimusaiheita

Tässä tutkimuksessa keskityttiin pelkästään päiväkodin johtajiin ja Päikyn vaikutuksiin heidän työhönsä. Johtajat kokivat Päikyn käyttöönoton alkuvaiheessa olleen haasteita ja käyttöönoton arvioimisen kannalta olisi suositeltavaa keskittää tutkimus jonkun päiväkodin käyttöönottovaiheeseen. Tällöin pystyisi paremmin arvioimaan käyttöönoton sujumista ja koulutuksien antamien valmiuksien riittävyyttä.

Tutkimustulosten uutena löydöksenä voidaan pitää haasteita tasapuolisen asiakaspalvelun tarjoamisessa. Löydös tarjoaa tämän tutkimuksen mukaisesti perusteltavan jatkotutkimusaiheen, jonka tutkimuskohteena perusteltavissa olisivat kaikki kolme käyttäjäryhmää: tasapuolisen asiakaspalvelun tarjoamisen kannalta päiväkodin johtajat ja muut työntekijät sekä tasapuolisen asiakaspalvelun kokemisen kannalta huoltajat.

Kaikki tutkimukseen osallistuneet päiväkodin johtajat työskentelivät päiväaikaan hoitoa tarjoavissa yksiköissä. Päikyn rooli vuoropäivähoidossa on varmasti hieman erilainen, joten tämänkaltaiset yksiköt tarjoaisivat erilaisen näkökulman Päikyyn. Lisäksi Päikyn rooli yksityisessä päivähoidossa tarjoaisi jälleen uuden näkökulman tutkimusaiheeseen.

Päiväkodin muut työntekijät ja huoltajat tarjoavat lisäksi paljon lisää tutkimusaiheita. Erityisesti käytön sitouttamisen kannalta jokaisen käyttäjäryhmän tutkiminen tarjoaisi mielenkiintoisen jatkotutkimusaiheen. Jokainen käyttäjäryhmä tarjoaa lisäksi omanlaisensa maailman Päikyn käytettävyyden näkökulmasta, sillä käyttäjäryhmien tarpeet ja motivaatiot käyttää tietojärjestelmää vaihtelevat ryhmien kesken.

LÄHTEET

- Aaltola J. & Valli R. (toim.) (2001). *Ikkunoita tutkimusmenetodeihin I: metodin valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Alila, K., Eskelinen, M., Estola, E., Kahiluoto, T., Kinos, J., Pekuri, H-M., Polvinen, M., Laaksonen, R. & Lamberg, K. (2014). *Varhaskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat*. Tausta-aineistoa varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmistelevan työryhmän tueksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:12.
- Asetus lasten päivähoidosta. (239/1973). Valtion säädöstietopankki Finlex. Haettu 30.3.2016 osoitteesta <http://www.finlex.fi/>
- Darke, P., Shanks, G. & Broadbent, M. (1998). Successfully completing case study research: combining rigour, relevance and theoretical models. *Information Systems Journal*, 8(4), 273–289.
- Davis F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly*, 13(3), 319–340.
- DeLone W. H. & McLean E. R. (1992) Information Systems Success: The Quest for the Dependent Variable. *Information Systems Research*, 3(1), 60–96.
- DeLone, W. H. & McLean, E. R. (2003) The DeLone and McLean Model of Information Systems Success: A TenYear Update. *Journal of Management Information Systems*, 19(4), 9–30.
- Engeström, Y. (2007). Enriching the theory of expansive learning: Lessons from journeys toward coconfiguration. *Mind, Culture, and Activity*, 14(1–2), 23–39.
- Engeström, Y. (2011). Expansive Learning at Work: Toward an activity theoretical reconceptualization. *Journal and Education and Work*, 14(1), 133–156.
- Engeström, Y. (1999). Expansive visibilization of work: An activity-theoretical perspective. *Computer Supported Cooperative Work (CSCW)*, 8(1), 63–93.
- Flick, U. (2009). *An introduction to qualitative research* (4. uud. painos). Lontoo: Sage Publication.
- Hasan, H. & Banna, S. (2010). The Unit of Analysis in IS Theory: The case for activity. *The Fifth Biennial ANU Workshop on Information Systems Foundations* (s. 1–18). Canberra: ANU.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2010). *Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2007). *Tutki ja kirjoita* (11. uud. painos). Helsinki: Tammi.
- Hujala, E. (2004). Dimensions of leadership in the childcare context. *Skandinavian journal of Research*, 48(1), 53–71.

- Karila, K. (2008). A Finnish viewpoint on professionalism in early childhood education. *European Early Childhood Education Research Journal*, 16(2), 210–223.
- Kinos, J. (2008). Professionalism – a breeding ground for struggle. The example of the Finnish day-care centre. *European Early Childhood Education Research Journal*, 16(2), 224–241.
- Klemola, K., Uusi-Ilkainen, J. & Askola, T. (2014). *Sosiaali- ja terveystietojen tietojohdantamisen käsikirja*. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra. Helsinki: Erweko Painotuote Oy.
- Kuutti, K. (1995). Activity theory as a potential framework for human-computer interaction research. Teoksessa Nardi, B.A., (toim.) *Context and Consciousness: Activity Theory and Human-Computer Interaction* (s. 17–44). Cambridge, MA: MIT Press.
- Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista (57/2016). Valtion säädöstietopankki Finlex. Haettu 6.7.2017 osoitteesta <http://www.finlex.fi/>
- Laki sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista. (272/2005). Valtion säädöstietopankki Finlex. Haettu 20.4.2016 osoitteesta <http://www.finlex.fi/>
- Laki varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista. (1503/2016). Valtion säädöstietopankki Finlex. Haettu 18.5.2017 osoitteesta <http://www.finlex.fi/>
- Lastentarhaopettajaliitto. (2004). *Päiväkodin johtaja on monitaituri – kurkistus päiväkodin johtajien työn arkeen*. Helsinki: Erweko painotuote Oy.
- Lehtimäki, M. (2014). *Päiväkotien henkilökunnan kokemuksia sähköisistä päivähoitopalveluista. Case: Oulun kaupunki*. Hallintotieteiden pro gradu - tutkielma. Lapin yliopisto.
- Martinsons, M., Davison, R. & Tse, Dennis. (1999). The balanced scorecard: a foundation for the strategic management of information systems. *Decision Support Systems*, 25(1), 71–88.
- Mirani, R. & Lederer, A.L. (1998). An Instrument for Assessing the Organizational Benefits of IS projects. *Decision Sciences*, 29 (4), 803–838.
- MukavaIT. MukavaIT:n verkkosivut. Haettu 3.3.2016 osoitteesta <http://www.mukavait.fi/>
- Myers, M. & Newman, M. (2007). The qualitative interview in IS research: Examining the craft. *Information and Organization*, 17(1), 2–26.
- Nivala, V. Theoretical perspectives on educational leadership. (1998) Teoksessa E. Hujala & A-M. Puroila, *Towards understanding leadership in early childhood context: Cross-cultural perspectives* (s. 49–61). Oulu: Oulun yliopisto.
- Päikky-ohje mobiiliin. Mobiilikäyttöliittymä ohjeet. MukavaIT materiaaleja.
- Päikky- tiivistelmä vanhempien osallisuudesta. MukavaIT materiaaleja.
- Päikky-ohje vanhemmille. Vanhempien käyttöliittymän ohjeet. MukavaIT materiaaleja.

- Rahimi, B. Vimarlund, V. & Timpka, T. (2009) Health Information System Implementation: A Qualitative Meta-analysis. *Journal of medical systems*, 33(5), 359–368.
- Robey, D., Ross, J.W. & Boudreau, M-C. (2002). Learning to implement enterprise systems: An exploratory study of the dialectics of change. *Journal of Management Information Systems*, 19(1), 17–46.
- Scott, J. & Vessey, I. (2000). Implementing resource planning systems: The role of learning from failure. *Information Systems Frontiers*, 2(2), 213–232.
- Vahtera A, Kestilä T, Väinälä A, Hallikainen J & Serkkola A. (2007). Päivähoidon tietojärjestelmien kartoitus. Teoksessa Häyrinen K. (toim.) *Sosiaali- ja terveydenhuollon tietotekniikan ja tiedonhallinnan tutkimuspäivät - Tutkimuspäivät 2007* (s. 126-130). Helsinki: Stakes.
- Varhaiskasvatuslaki. (36/1973). Valtion säädöstietopankki Finlex. Haettu 19.1.2016 osoitteesta <http://www.finlex.fi/>
- Venkatesh, V., Morris, M.G., Davis, G.B. & Davis, D.F. (2003). User Acceptance of Information Technology: Toward a Unified View. *MIS Quarterly*, 27(3), 425–478.
- Väkiparta, L. (2015). *Tapaustutkimus Päikky – tietojärjestelmästä – varhaiskasvatuksen perustehtävä sekä talousjohtaminen*. Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto.

LIITE 1 TEEMAHAASTATTELUN RUNKO

HAASTATTELUN RUNKO: ”PÄIKKY-TIETOJÄRJESTELMÄN VAIKUTUS PÄIVÄKODIN JOHTAMISEEN”

Taustatiedot

- Ikä ja koulutustaso?
- Kuinka monta vuotta olet toiminut päiväkodin johtajana? Entä tässä päiväkodissa?
- Montako päiväkotia johdettavana?
- Hallinnollinen työ/lapsiryhmissä työskentely

Käyttöönotto ja käyttäminen

- Kauanko Päikky on ollut käytössä teidän päiväkodissanne?
- Kuinka paljon käytät Päikkyä työssäsi? Kerro konkreettisesti mitä saat Päikystä irti / antaa?
- Miten sinua koulutettiin Päikyn käyttöönotossa? Mitä olisit toivonut tehtävän toisin?

Päikky ja viestintä

- Miten Päikky on vaikuttanut päiväkodin sisäiseen viestintään? (Tehdäänkö jostain eri tavalla kuin ennen Päikkyä? Viestinnän nopeutuminen, lasten tietojen hyödyntäminen jne jne.)
- Entä ulkoiseen viestintään?

Päikky ja henkilöstöressurssien suunnittelu

- Miten Päikky on vaikuttanut henkilöstöressurssien suunnitteluun? (Miten toimittiin ennen Päikkyä?)
- Miten Päikky on vaikuttanut henkilöstön työajan seurantaan/kirjaamiseen? (Miten toimittiin ennen Päikkyä?)

Haasteet ja mahdollisuudet

- Päikystä on saatavilla paljon erilaista tietoa. Miten osaat hyödyntää sieltä saatavaa tietoa?
- Helpottaako Päikky omaa työtäsi? Miten siitä voisi saada enemmän irti?
- Mikä Päikyn käytössä on ollut haastavinta?
- Onko Päikystä seurannut haasteita johtamistyöhösi? Ovatko sovelluksen loppukäyttäjät asettaneet haasteita (kieltäytyminen käytöstä, ei käytä sovellusta oikein)?
- Miten Päikky on vaikuttanut sinun omaan ajankäyttöösi johtajana?

Tulevaisuus ja kehittäminen

- Mitä tulevaisuuden toiveita sinulla on Päikyn kehittämiseen?

Vapaa sana

- Muuta mieleen tulevaa?
- Loppuyhteenvetona: Mikä on ollut Päikyn suurin hyöty / haaste?

LIITE 2 TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS PRO GRADU – TUTKIELMAA VARTEN: (kunnan nimi) VARHAIS-KASVATUS

Olen tietojärjestelmätieteen maisteriopiskelija Jyväskylän yliopistosta (KTM). Teen pro gradu - tutkielmaani aiheesta "Päikky-tietojärjestelmän vaikutus päiväkodin johtamiseen". Tarkoituksenani on haastatella päiväkodin johtajia ja kartoittaa heidän näkemyksiään ja kokemuksiaan Päikystä. Tutkielman yksi päätavoitteista on saada selville miten järjestelmän käyttöönotto ja käyttäminen ovat vaikuttaneet päiväkodin johtajan työhön.

Haen tutkimuslupaa liittyen pro graduni haastatteluihin teidän kunnassanne. Tarkoituksena on suorittaa tutkimustyötä yhteensä 3-4 xxxxxxxxx kunnassa. Tutkimus suoritetaan laadullisen tutkimuksen keinoin haastatteleamalla päiväkodin johtajia joko yksilö- tai ryhmähaastattelulla. Tutkimuksen haastattelujen suorittamisen ajankohta on toukokuussa 2017.

Gradua tehdään yhteistyössä Päikyn kehittäjän MukavalT:n kanssa, jotka tulevat hyödyntämään tutkimustuloksia järjestelmän kehittämisen kannalta.

Annan mielelläni lisätietoa tutkimukseeni liittyen.

Ystävällisin terveisin,

Elina Holttinen

tutkimuksen tekijän yhteystiedot

Tampereella 3.4.2017

LIITE 3 SUOSTUMUSLOMAKE

SUOSTUMUSLOMAKE

Allekirjoittanut suostuu haastateltavaksi pro gradu – tutkimukseen, joka käsittelee Päikky-tietojärjestelmää ja sen vaikutuksia päiväkodin johtamiseen. Tutkimukseen on saatu lupa kunnan päättäjältä ja siihen osallistuminen on vapaaehtoista.

Haastattelu nauhoitetaan ja haastateltavalla on oikeus keskeyttää haastattelu missä tahansa vaiheessa haastattelua. Tutkimukseen osallistuja ei ole yksilöitävissä tutkimuksesta.

Aineistoja käsitellään luottamuksellisesti ja niitä hyödynnetään tutkimustarkoituksessa pro gradu – työssä. Päikyn kehittäjä MukavaIT saa lisäksi koosteen tutkimustuloksista.

Haastattelun suorittaa Jyväskylän yliopiston tietojärjestelmätieteen opiskelija Elina Holttinen.

paikka ja aika

allekirjoitus ja nimenselvennys

LIITE 4 PÄIKYN KEHITYSKOHTTEET

Hallinto

- Järjestelmä ilmoittaisi selkeästi uudesta viestistä
- Johtajat pystyisivät vastaamaan suoraan heitä koskeviin viesteihin
- Mobiiliapp hallinnon käyttöliittymään
- Järjestelmien väliset rajapinnat ja niiden luotettavuus: tiedot varmasti siirtyvät ja "keskustelevat" keskenään
- Päikyn kautta luotavien kyselyiden tekeminen helpommaksi

Päiväkodin työntekijät

- Järjestelmä ilmoittaisi selkeästi uudesta viestistä
- Puhelimella viestikenttä on pieni ja tekstiä jää näppäimistön alle, joka vaikeuttaa pitkien viestien kirjoittamista → työntekijöiden kirjoitettava viesti tietokoneella, jolloin joutuu poistumaan lapsiryhmästä

Huoltajat

- Huoltajat pystyisivät viestimään suoraan johtajalle
- Järjestelmä ilmoittaisi selkeästi uudesta viestistä
- Mobiiliapp huoltajien käyttöliittymään
- Päikky ilmoittaisi jotenkin huoltajille, kun ilmoitetut hoitoaikatunnit alkavat täyttymään